

บทที่ 4

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

ผลการวิจัย

การวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ในครอบครัว ความฉลาดทางอารมณ์กับ
ความเครียดของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐ ในกรุงเทพมหานคร นำเสนอผลการวิเคราะห์
ข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

1. ลักษณะพื้นฐานของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐ ในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ เพศ อายุ คะแนนเฉลี่ยสะสม จำนวนสมาชิกในครอบครัว จำนวนพี่น้อง รายได้ของนิสิต สถานภาพสมรสของบิดา การศึกษาของบิดามารดา อาชีพของบิดามารดา ที่อยู่ระหว่างเรียน รายได้รวมของบิดามารดา การเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ และโรคประจำตัว
2. ความสัมพันธ์ในครอบครัวของนิสิตนักศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านบทบาท และหน้าที่ของครอบครัว ด้านความผูกพัน รักใคร่ สามัคคีในครอบครัว และด้านการสื่อสารในครอบครัว
3. ความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตนักศึกษา 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข โดยด้านดี แบ่งออกเป็น 3 ด้านย่อย ได้แก่ ควบคุมตนเอง เห็นใจผู้อื่น และรับผิดชอบ ด้านเก่ง แบ่งเป็น 3 ด้านย่อย ได้แก่ มีแรงจูงใจ ตัดสินใจและแก้ปัญหา และสัมพันธ์ภาพ และด้านสุข แบ่งเป็น 3 ด้านย่อย ได้แก่ ภูมิใจตนเอง พอใจชีวิต และสุขสงบทางใจ
4. ความเครียดของนิสิตนักศึกษา โดยแบ่งระดับความเครียดออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ ระดับต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ ระดับปกติ ระดับสูงกว่าปกติเล็กน้อย ระดับสูงกว่าปกติปานกลาง ระดับสูงกว่าปกติมาก
5. ความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ในครอบครัว ความฉลาดทางอารมณ์ กับความเครียด

ตอนที่ 1 ลักษณะพื้นฐาน

ผลการศึกษาลักษณะพื้นฐานของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐ ในกรุงเทพมหานคร
จำแนกได้ดังต่อไปนี้

เพศ

นิสิตนักศึกษาที่ได้รับเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้ เกือบสามในสี่เป็นเพศ
หญิง คิดเป็นร้อยละ 71.3 ส่วนที่เหลือร้อยละ 28.7 เป็นเพศชาย (ตารางที่ 4)

อายุ

นิสิตนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา มีอายุตั้งแต่ 18–25 ปี อายุเฉลี่ย 19.75 ปี
และเมื่อจัดกลุ่มอายุโดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ย และค่าฐานนิยมของนิสิตนักศึกษา (ฐานนิยม
คือ 19 ปี มีถึง 33.8%) จึงจัดกลุ่มอายุของนิสิตนักศึกษาออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่มีอายุน้อย
กว่า 20 ปี กลุ่มที่มีอายุระหว่าง 20–21 ปี และกลุ่มที่มีอายุมากกว่า 21 ปี ผลการศึกษาการ
กระจายตามกลุ่มอายุมีรายละเอียดดังนี้ คือ เกือบครึ่งหนึ่ง (47.3%) ของนิสิตนักศึกษา มีอายุน้อย
กว่า 20 ปี รองลงมาในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน (43.3%) มีอายุระหว่าง 20–21 ปี ส่วนกลุ่มนิสิต
นักศึกษาที่มีอายุมากกว่า 21 ปี เป็นกลุ่มที่มีสัดส่วนน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 9.4 (ตารางที่ 4)

คะแนนเฉลี่ยสะสม

โดยเฉลี่ยนิสิตนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยสะสม 2.94 คะแนนเฉลี่ยสะสม
ต่ำสุด คือ 1.58 และคะแนนเฉลี่ยสะสมสูงสุด คือ 4.00 เมื่อทำการจัดกลุ่มคะแนนเฉลี่ยสะสม
โดยพิจารณาจากค่าฐานนิยม คือ 3.00 สามารถจัดกลุ่มคะแนนเฉลี่ยสะสมได้เป็น 4 กลุ่ม คือ
คะแนนเฉลี่ยสะสม 2.49 และต่ำกว่า คะแนนเฉลี่ยสะสมระหว่าง 2.50–2.99 คะแนนเฉลี่ยสะสม
ระหว่าง 3.00–3.49 และคะแนนเฉลี่ยสะสม 3.50 ขึ้นไป พบว่า ร้อยละ 41.3 มีคะแนนเฉลี่ย
สะสมระหว่าง 2.50–2.99 รองลงมาในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน (39.6%) มีคะแนนเฉลี่ยสะสม
ระหว่าง 3.00–3.49 ส่วนนิสิตนักศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสม 2.49 และต่ำกว่า มีเพียงร้อยละ
10.8 และร้อยละ 8.3 มีคะแนนเฉลี่ยสะสม 3.50 ขึ้นไป (ตารางที่ 4)

จำนวนสมาชิกในครอบครัว

นิสิตนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวตั้งแต่ 2 – 10 คน โดยเฉลี่ยมีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 5 คน ($\bar{X} = 4.57$) เมื่อทำการจัดกลุ่มใหม่โดยการพิจารณาจากค่าฐานนิยม (ฐานนิยม คือ 4 คน มี 39.2%) สามารถแบ่งจำนวนสมาชิกในครอบครัวของนิสิตนักศึกษาได้เป็น 3 กลุ่ม คือ จำนวนสมาชิกในครอบครัว 2 – 4 คน จำนวนสมาชิกในครอบครัว 5 – 7 คน และจำนวนสมาชิกในครอบครัวมากกว่า 7 คน พบว่า เกินกว่าครึ่งเล็กน้อย (52.5%) มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 2 – 4 คน รองลงมา มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 5 – 7 คน คิดเป็นร้อยละ 45.6 และครอบครัวที่มีจำนวนสมาชิกมากกว่า 7 คน มีเพียงร้อยละ 1.9 เท่านั้น (ตารางที่ 4)

จำนวนพี่น้อง

นิสิตนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีจำนวนพี่น้องตั้งแต่ 1 – 8 คน จำนวนพี่น้องที่เป็นฐานนิยม คือ 2 คน เมื่อจัดกลุ่มจำนวนพี่น้องเป็น 3 กลุ่ม คือ จำนวนพี่น้อง 1 – 2 คน จำนวนพี่น้อง 3 – 4 คน และจำนวนพี่น้องมากกว่า 4 คน พบว่า ร้อยละ 58.1 ของนิสิตนักศึกษา มีพี่น้อง 1 – 2 คน รองลงมา ร้อยละ 36.7 มีพี่น้อง 3 – 4 คน ที่เหลือร้อยละ 5.2 มีจำนวนพี่น้องมากกว่า 4 คน (ตารางที่ 4)

รายได้ของนิสิตนักศึกษาต่อเดือน

นิสิตนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 1,500 – 20,000 บาท รายได้ของนิสิตนักศึกษาต่อเดือนเฉลี่ย 5,453.65 บาท เมื่อทำการจัดกลุ่มรายได้ใหม่ โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยและฐานนิยม (ฐานนิยม คือ 5,000 บาท มีถึง 22.9%) สามารถจัดกลุ่มรายได้เป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ รายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 4,000 บาท รายได้ระหว่าง 4,001 – 6,000 บาท รายได้ระหว่าง 6,001 – 8,000 บาท และรายได้มากกว่า 8,000 บาท ผลการศึกษาการกระจายตามการจัดกลุ่มรายได้พบว่า สองในห้า (41.0%) ของนิสิตนักศึกษามีรายได้ระหว่าง 4,001 – 6,000 บาท รองลงมา มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 4,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 37.1 ส่วนรายได้ระหว่าง 6,000 – 8,000 บาท และมากกว่า 8,000 บาท มีสัดส่วนใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 11.9 และ 10.0 ตามลำดับ (ตารางที่ 4)

สถานภาพสมรสของบิดามารดา

บิดามารดาของนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ (82.2%) อยู่ด้วยกัน รองลงมาพบว่าบิดามารดาหย่าร้างกัน และบิดามารดาแยกกันอยู่ (6.0% และ 5.8% ตามลำดับ) มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่บิดาและมารดาถึงแก่กรรม (0.2%) (ตารางที่ 4)

ระดับการศึกษาของบิดา

หนึ่งในสาม (34.6%) ของบิดาของนิสิตนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จบการศึกษาระดับปริญญาตรี รองลงมาร้อยละ 18.1 จบการศึกษาระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า ส่วนบิดาที่จบการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นมีสัดส่วนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 6.5 (ตารางที่ 4)

ระดับการศึกษาของมารดา

ร้อยละ 37.7 ของมารดาของนิสิตนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจบการศึกษาระดับปริญญาตรี รองลงมาร้อยละ 20.6 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า ส่วนมารดาที่จบการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น และสูงกว่าปริญญาตรีมีสัดส่วนน้อยใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 6.5 และ 6.0 ตามลำดับ (ตารางที่ 4)

อาชีพของบิดา

ร้อยละ 38.5 ของบิดาของนิสิตนักศึกษาประกอบอาชีพค้าขายหรือเจ้าของธุรกิจ รองลงมา มีบิดาประกอบอาชีพรับราชการ คิดเป็นร้อยละ 22.9 ส่วนอาชีพของบิดาของนิสิตนักศึกษาที่มีสัดส่วนน้อยที่สุด คือ เกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 4.2 นอกจากนี้ในส่วน อื่นๆ (9.2%) ที่ทำการสำรวจ ได้แก่ ถึงแก่กรรม ข้าราชการบำนาญ ไม่ทราบแน่ชัด ทนายนความ ไม่ได้ทำงาน และ ศิลปินอิสระ ตามลำดับ (ตารางที่ 4)

อาชีพของมารดา

มารดาของนิสิตนักศึกษา ประกอบอาชีพค้าขายหรือเจ้าของธุรกิจและเป็นแม่บ้าน มีสัดส่วนใกล้เคียงกันคิดเป็นร้อยละ 30.4 และ 29.1 ตามลำดับ ส่วนอาชีพของมารดาของนิสิตนักศึกษาที่มีสัดส่วนน้อยที่สุด คือ เกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 2.7 นอกจากนี้ในส่วน อื่นๆ (1.8%) ที่ทำการสำรวจ ได้แก่ ถึงแก่กรรม ไม่ทราบแน่ชัด ทนายนความ และข้าราชการบำนาญ ตามลำดับ (ตารางที่ 4)

ที่อยู่ระหว่างเรียน

นิสิตนักศึกษามากกว่าครึ่งเล็กน้อยอาศัยอยู่บ้านของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 52.7 รองลงมาในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน อาศัยอยู่หอพักของมหาวิทยาลัยและหอพักของเอกชน คิดเป็นร้อยละ 18.1 และ 17.5 ตามลำดับ ในขณะที่นิสิตนักศึกษาส่วนหนึ่ง คิดเป็นร้อยละ 2.7 พักอาศัยอยู่ตามสถานที่อื่นๆ ได้แก่ บ้านเช่า คอนโดมิเนียม / อพาร์ทเมนท์ และบ้านเพื่อน ตามลำดับ (ตารางที่ 4)

รายได้รวมของบิดามารดาต่อเดือน

บิดามารดาของนิสิตนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 4,000 – 500,000 บาท รายได้รวมของบิดามารดาของนิสิตนักศึกษาต่อเดือนเฉลี่ย 58,693.75 บาท และรายได้ของบิดามารดาต่อเดือนที่เป็นฐานนิยม คือ 50,000 บาท ซึ่งมีถึงร้อยละ 17.3 เมื่อจัดกลุ่มรายได้ของบิดามารดาต่อเดือนเป็น 5 กลุ่ม คือ รายได้รวมน้อยกว่าหรือเท่ากับ 20,000 บาท รายได้รวมระหว่าง 20,001 – 40,000 บาท รายได้รวมระหว่าง 40,001 – 60,000 บาท รายได้รวมระหว่าง 60,001 – 80,000 บาท และมากกว่า 80,000 บาท พบว่า บิดามารดาของนิสิตนักศึกษาที่มีรายได้ อยู่ระหว่าง 40,001 – 60,000 บาท และระหว่าง 20,001 – 40,000 บาท มีสัดส่วนใกล้เคียงกัน (27.5% และ 27.1% ตามลำดับ) รองลงมา คือ บิดามารดาของนิสิตนักศึกษาที่มีรายได้ น้อยกว่า หรือเท่ากับ 20,000 บาท ซึ่งมีสัดส่วนใกล้เคียงกับบิดามารดาของนิสิตนักศึกษาที่มีรายได้มากกว่า 80,000 บาท (20.6% และ 17.1% ตามลำดับ) ส่วนบิดามารดาของนิสิตนักศึกษาที่มีรายได้รวม ระหว่าง 60,001 – 80,000 บาท มีเพียงร้อยละ 7.7 (ตารางที่ 4)

การเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ

นิสิตนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการบ่อยครั้งและนานๆ ครั้ง มีสัดส่วนใกล้เคียงกัน (34.6% และ 33.1% ตามลำดับ) รองลงมา คือ นิสิตนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการเป็นประจำ (29.8%) ส่วนนิสิตนักศึกษาที่ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการเลยมีเพียงร้อยละ 2.5% เท่านั้น (ตารางที่ 4)

โรคประจำตัว

นิสิตนักศึกษามากกว่าสามในสี่ (78.3%) ไม่มีโรคประจำตัว ส่วนอีกเกือบหนึ่งในสี่ (21.7%) มีโรคประจำตัว ได้แก่ โรคภูมิแพ้ โรคไมเกรน โรคกระเพาะ โรคไทรอยด์อักเสบ โรคไซนัส โรคความดันต่ำ โรคปวดข้อ โรคหัวใจ และโรคทอนซิลอักเสบ ตามลำดับ (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ลักษณะพื้นฐานของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐ ในกรุงเทพมหานคร

(n = 480)

ลักษณะพื้นฐาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
<u>เพศ</u>		
ชาย	138	28.7
หญิง	342	71.3
รวม	480	100.0
<u>อายุ</u>		
น้อยกว่า 20 ปี	227	47.3
ระหว่าง 20-21 ปี	208	43.3
มากกว่า 21 ปี	45	9.4
รวม	480	100.0
$\bar{X}$ = 19.75 ปี		
Mode = 19 (f = 162, 33.8%)		
Minimum = 18 ปี		
Maximum = 25 ปี		

ตารางที่ 4 (ต่อ)

(n = 480)

ลักษณะพื้นฐาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
<u>คะแนนเฉลี่ยสะสม</u>		
2.49 และต่ำกว่า	52	10.8
2.50 – 2.99	198	41.3
3.00 – 3.49	190	39.6
3.50 ขึ้นไป	40	8.3
รวม	480	100.0
$\bar{X} = 2.94$		
Mode = 3.00 (f = 34, 7.1%)		
Minimum = 1.58		
Maximum = 4.00		
<u>จำนวนสมาชิกในครอบครัว</u>		
2 – 4 คน	252	52.5
5 – 7 คน	219	45.6
มากกว่า 7 คน	9	1.9
รวม	480	100.0
$\bar{X} = 4.57$		
Mode = 4 คน (f = 118, 39.2%)		
Minimum = 2 คน		
Maximum = 10 คน		
<u>จำนวนพี่น้อง</u>		
1 – 2 คน	279	58.1
3 – 4 คน	176	36.7
มากกว่า 4 คน	25	5.2
รวม	480	100.0
$\bar{X} = 2.49$		
Mode = 2 คน (f = 218, 45.4%)		
Minimum = 1 คน		
Maximum = 8 คน		

ตารางที่ 4 (ต่อ)

(n = 480)

ลักษณะพื้นฐาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
<u>รายได้ของนิสิตนักศึกษาต่อเดือน</u>		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 4,000 บาท	178	37.1
ระหว่าง 4,001 – 6,000 บาท	197	41.0
ระหว่าง 6,001 – 8,000 บาท	57	11.9
มากกว่า 8,000 บาท	48	10.0
รวม	480	100.0
$\bar{X}$ = 5,453.65 บาท		
Mode = 5,000 บาท (f = 110, 22.9%)		
Minimum = 1,500 บาท		
Maximum = 20,000 บาท		
<u>สถานภาพสมรสของบิดามารดา</u>		
อยู่ด้วยกัน	394	82.2
หย่าร้างกัน	29	6.0
บิดามารดาแยกกันอยู่	28	5.8
บิดาถึงแก่กรรม	23	4.8
มารดาถึงแก่กรรม	5	1.0
บิดาและมารดาถึงแก่กรรม	1	0.2
รวม	480	100
Mode = อยู่ด้วยกัน (f = 394, 82.2%)		

ตารางที่ 4 (ต่อ)

(n = 480)

ลักษณะพื้นฐาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับการศึกษาของบิดา		
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	74	15.5
มัธยมศึกษาตอนต้น	31	6.5
มัธยมศึกษาตอนปลาย	53	11.0
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	87	18.1
ปริญญาตรี	166	34.6
สูงกว่าปริญญาตรี	66	13.7
- ปริญญาโท	61	12.7
- ปริญญาเอก	5	1.0
ไม่ระบุ	3	0.6
รวม	480	100.0
Mode = ปริญญาตรี (f = 166, 34.6%)		
ระดับการศึกษาของมารดา		
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	99	20.6
มัธยมศึกษาตอนต้น	31	6.5
มัธยมศึกษาตอนปลาย	53	11.0
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	85	17.8
ปริญญาตรี	181	37.7
สูงกว่าปริญญาตรี	29	6.0
- ปริญญาโท	28	5.8
- ปริญญาเอก	1	0.2
ไม่ระบุ	2	0.4
รวม	480	100.0
Mode = ปริญญาตรี (f = 181, 37.7%)		

ตารางที่ 4 (ต่อ)

(n = 480)

ลักษณะพื้นฐาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
<u>อาชีพของบิดา</u>		
รับราชการ	110	22.9
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	31	6.6
ค้าขายหรือเจ้าของธุรกิจ	185	38.5
รับจ้างทั่วไป	48	10.0
พนักงานบริษัท	42	8.8
เกษตรกร	20	4.2
อื่นๆ	44	9.2
- ถึงแก่กรรม	21	4.4
- ข้าราชการบำนาญ	7	1.5
- ไม่ทราบแน่ชัด	6	1.3
- ทนายนความ	4	0.8
- ไม่ได้ทำงาน	4	0.8
- ศิลปินอิสระ	2	0.4
รวม	480	100.0
Mode = ค้าขายหรือเจ้าของธุรกิจ (f = 185, 38.5%)		

ตารางที่ 4 (ต่อ)

(n = 480)

ลักษณะพื้นฐาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
<u>อาชีพของมารดา</u>		
รับราชการ	101	21.1
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	17	3.5
ค้าขายหรือเจ้าของธุรกิจ	146	30.4
รับจ้างทั่วไป	29	6.0
พนักงานบริษัท	26	5.4
เกษตรกร	13	2.7
แม่บ้าน	139	29.1
อื่นๆ	9	1.8
- ถึงแก่กรรม	4	0.8
- ไม่ทราบแน่ชัด	3	0.6
- ทนายนาม	1	0.2
- ข้าราชการบำนาญ	1	0.2
รวม	480	100.0

Mode = ค้าขายหรือเจ้าของธุรกิจ (f = 146, 30.4%)

ที่อยู่ระหว่างเรียน

บ้านของตนเอง	253	52.7
บ้านของญาติพี่น้อง	43	9.0
หอพักของมหาวิทยาลัย	87	18.1
หอพักของเอกชน	84	17.5
อื่นๆ	13	2.7
- บ้านเช่า	8	1.7
- คอนโดมิเนียม / อพาร์ทเมนต์	4	0.8
- บ้านเพื่อน	1	0.2
รวม	480	100.0

Mode = บ้านของตนเอง (f = 253, 52.7%)

ตารางที่ 4 (ต่อ)

(n = 480)

ลักษณะพื้นฐาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
<u>รายได้รวมของบิดามารดาต่อเดือน</u>		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20,000 บาท	99	20.6
ระหว่าง 20,001 – 40,000 บาท	130	27.1
ระหว่าง 40,001 – 60,000 บาท	132	27.5
ระหว่าง 60,001 – 80,000 บาท	37	7.7
มากกว่า 80,000 บาท	82	17.1
รวม	480	100.0
$\bar{X} = 58,693.75$		
Mode = 50,000 บาท (f = 83, 17.3%)		
Minimum = 4,000 บาท		
Maximum = 500,000 บาท		
<u>การเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ</u>		
เป็นประจำ	143	29.8
บ่อยครั้ง	166	34.6
นานๆ ครั้ง	159	33.1
ไม่เคยเลย	12	2.5
รวม	480	100.0
Mode = บ่อยครั้ง		

ตารางที่ 4 (ต่อ)

(n = 480)

ลักษณะพื้นฐาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
<u>โรคประจำตัว</u>		
ไม่มี	376	78.3
มี	104	21.7
- โรคภูมิแพ้	75	15.6
- โรคไมเกรน	11	2.3
- โรคกระเพาะ	6	1.3
- โรคไทรอยด์อักเสบ	3	0.6
- โรคไต	2	0.4
- โรคความดันต่ำ	2	0.4
- โรคปวดข้อ	2	0.4
- โรคหัวใจ	2	0.4
- โรคทอนซิลอักเสบ	1	0.2
รวม	480	100.0
Mode = ไม่มี		

ตอนที่ 2 ความสัมพันธ์ในครอบครัว

การวิจัยครั้งนี้ ทำการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในครอบครัวด้านต่างๆ โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านบทบาทและหน้าที่ของครอบครัว ด้านความผูกพัน รักใคร่ สามัคคีในครอบครัว และด้านการสื่อสารในครอบครัว มีรายละเอียดดังนี้

ผลการวิเคราะห์โดยภาพรวม พบว่านิสิตนักศึกษามีความสัมพันธ์ในครอบครัวอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวม 2.85 คะแนน และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ในครอบครัวในแต่ละด้าน มีรายละเอียดดังนี้

ด้านบทบาทและหน้าที่ของครอบครัว

นิสิต นักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ด้านบทบาทและหน้าที่ของครอบครัวอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวม 3.02 เมื่อพิจารณาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านบทบาทและหน้าที่ของครอบครัว ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามทั้งสิ้น 11 ข้อ พบว่า นิสิต นักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านบทบาทและหน้าที่ของครอบครัวพิจารณาหรือเห็นด้วยมาก 9 ประเด็น เรียงตามลำดับ คือ สมาชิกในครอบครัว ส่งเสริมอบรมสั่งสอนให้เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 3.39$) บิดามารดาเลี้ยงดูให้ได้รับความสมบูรณ์จัดหาปัจจัย 4 เพื่อสนองความต้องการด้านร่างกาย ($\bar{X} = 3.38$) บิดามารดาให้คำแนะนำ และคอยดูแลไม่ให้เผชิญกับสภาพแวดล้อมที่ไม่ดี เช่น แหล่งมั่วสุ่มสถานเรีงรมย์ เป็นต้น ($\bar{X} = 3.27$) บิดามารดาเปิดโอกาสให้ปรึกษาทุกครั้งที่ต้องการ ($\bar{X} = 3.22$) บิดามารดาเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิต ($\bar{X} = 3.22$) ครอบครัวส่งเสริมให้ใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ ($\bar{X} = 3.21$) สมาชิกในครอบครัวแสดงความรัก และเอาใจใส่ ทำให้รู้สึกอบอุ่น ($\bar{X} = 3.04$) ครอบครัวยึดถือหลักธรรมของศาสนามากำกับการดำเนินชีวิตสร้างความอบอุ่นภายในครอบครัว ($\bar{X} = 3.00$) และบิดามารดาสนับสนุนให้ทำกิจกรรมต่างๆ ของมหาวิทยาลัยตามความสนใจ ($\bar{X} = 2.93$)

และมีข้อคำถามเพียง 2 ประเด็นที่นิสิต นักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านบทบาทและหน้าที่ของครอบครัวอยู่ในระดับเห็นด้วยน้อย คือ ต้องเรียนหรือทำกิจกรรมต่างๆ ตามที่บิดามารดาต้องการ ($\bar{X} = 2.62$) บิดามารดาไม่สนใจว่าจะมีผลการเรียนอย่างไร ($\bar{X} = 2.38$) (ตารางที่ 5)

ด้านความผูกพัน รักใคร่ สามัคคีในครอบครัว

นิสิต นักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ด้านความผูกพัน รักใคร่ สามัคคีในครอบครัวอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวม 2.89 และเมื่อพิจารณาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านความผูกพัน รักใคร่ สามัคคีในครอบครัว ซึ่งมีทั้งสิ้น 10 ประเด็น พบว่า นิสิต นักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านความผูกพัน รักใคร่ สามัคคีในครอบครัวอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก 9 ประเด็น เรียงตามลำดับดังนี้ บิดามารดาสนับสนุนให้สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกต่างวัยและเครือญาติ ($\bar{X} = 3.13$) สมาชิกในครอบครัวให้ความร่วมมือในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว ($\bar{X} = 3.11$) สมาชิกในครอบครัวเคารพ นับถือในสิทธิเสรีภาพซึ่งกันและกัน ($\bar{X} = 3.08$) สมาชิกในครอบครัวพยายามเสริมสร้างความรักต่อกันด้วยการให้กำลังใจและให้อภัยซึ่งกันและกันเสมอ ($\bar{X} = 3.00$) บิดามารดาไว้วางใจ ($\bar{X} = 2.94$) สมาชิกในครอบครัวพยายามทำความเข้าใจถึงความต้องการของสมาชิกคนอื่นๆ ในครอบครัว ($\bar{X} = 2.94$) สมาชิกในครอบครัวให้ความสำคัญกับการทำกิจกรรมภายในครอบครัวร่วมกัน เช่น ช่วยกันทำกับข้าว ไปเที่ยวพักผ่อน ทำความสะอาดบ้าน เป็นต้น ($\bar{X} = 2.89$) สมาชิกในครอบครัวพยายามปรับตัวเข้าหากัน ($\bar{X} = 2.83$) และนิสิต นักศึกษามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของครอบครัว ($\bar{X} = 2.62$)

ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านความผูกพัน รักใคร่ สามัคคีในครอบครัวที่นิสิต นักศึกษาพิจารณาในระดับเห็นด้วยน้อยมีเพียง 1 ประเด็น กล่าวคือ นิสิตนักศึกษารู้สึกเครียดกับปัญหาที่ยังขึ้นหากสมาชิกในครอบครัวไม่เอาใจใส่ ($\bar{X} = 2.34$) (ตารางที่ 5)

ด้านการสื่อสารในครอบครัว

นิสิต นักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ด้านการสื่อสารในครอบครัวอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวม 2.63 เมื่อพิจารณาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านการสื่อสารในครอบครัวใน 11 ประเด็น พบว่า นิสิต นักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านการสื่อสารในครอบครัวอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก 6 ประเด็น เรียงตามลำดับดังนี้ ท่านรู้สึกสบายใจ หากสมาชิกในครอบครัวเปิดเผยความรู้สึกอย่างตรงไปตรงมาต่อกัน ($\bar{X} = 3.18$) บิดามารดายึดหลักเหตุผลในการพูดคุยกับท่าน ($\bar{X} = 3.09$) สมาชิกในครอบครัวใช้เวลารับฟังปัญหาต่างๆ เสมอ ($\bar{X} = 3.06$) เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นในครอบครัว สมาชิกในครอบครัวมักใช้การประนีประนอมในการแก้ปัญหาเหล่านั้น ($\bar{X} = 2.98$) ได้รับคำ

ชมเชยจากสมาชิกในครอบครัว เมื่อทำความดี ($\bar{X} = 2.86$) และบิดามารดาใส่ใจเมื่อรับฟังปัญหา ($\bar{X} = 2.77$)

ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านการสื่อสารในครอบครัวที่นิสิต นักศึกษาพิจารณาในระดับเห็นด้วยน้อยมี 5 ประเด็น คือ สมาชิกในครอบครัวไม่พยายามพูดคุย ปรับความเข้าใจซึ่งกันและกัน เมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้นในครอบครัว ($\bar{X} = 2.49$) เมื่อบิดามารดา มีความคิดเห็นไม่ตรงกับตน จะรับฟังแล้วปฏิบัติตาม เพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง ($\bar{X} = 2.48$) หาก แสดงความคิดเห็นขัดแย้งกับสมาชิกในครอบครัว จะได้รับการตำหนิหรือลงโทษจากครอบครัว ($\bar{X} = 2.47$) ยอมรับฟังความคิดเห็นของบิดามารดา แต่ไม่ปฏิบัติตาม ($\bar{X} = 1.90$) และรู้สึกไม่ สบายใจ หากสมาชิกในครอบครัวไม่สนใจรับฟังปัญหา ($\bar{X} = 1.63$) (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 ความสัมพันธ์ในครอบครัวของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐ ในกรุงเทพมหานคร

(n = 480)

ลำดับที่	ความสัมพันธ์ในครอบครัว	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	SD
		มากที่สุด จำนวน (ร้อยละ)	มาก จำนวน (ร้อยละ)	น้อย จำนวน (ร้อยละ)	น้อยที่สุด จำนวน (ร้อยละ)	ไม่เคย เลย จำนวน (ร้อยละ)		
1. ด้านบทบาทและหน้าที่ของครอบครัว								
1	สมาชิกในครอบครัว ส่งเสริมอบรมสั่งสอนให้ท่านเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ	220 (45.8)	232 (48.3)	21 (4.4)	7 (1.5)	-	3.39	0.64
2	บิดามารดาเลี้ยงดูท่านให้ได้รับความสมบูรณ์ จัดหาปัจจัย 4 เพื่อสนองความต้องการด้านร่างกายแก่ท่าน	228 (47.5)	218 (45.4)	24 (5.0)	7 (1.5)	3 (0.6)	3.38	0.71
3	บิดามารดาให้คำแนะนำและคอยดูแลไม่让您เผชิญกับสภาพแวดล้อมที่ไม่ดี เช่น แหล่งมั่วสุ่มสถานเริงรมย์ เป็นต้น	205 (42.7)	211 (44.0)	55 (11.5)	7 (1.5)	2 (0.4)	3.27	0.75
4	บิดามารดาเปิดโอกาสให้ท่านปรึกษาทุกครั้งที่ต้องการ	191 (39.8)	214 (44.6)	64 (13.3)	10 (2.1)	1 (0.2)	3.22	0.77
4	บิดามารดาเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตให้กับท่าน	168 (35.0)	264 (55.0)	40 (8.3)	2 (0.4)	6 (1.3)	3.22	0.72
6	ครอบครัวของท่านส่งเสริมให้ท่านใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์	164 (34.2)	264 (55.0)	43 (9.0)	8 (1.7)	1 (0.2)	3.21	0.69
7*	สมาชิกในครอบครัวไม่แสดงความรัก และเอาใจใส่ท่าน ทำให้ท่านรู้สึกขาดความอบอุ่น	13 (2.7)	38 (7.9)	75 (15.6)	146 (30.4)	208 (43.3)	3.04	1.07

ตารางที่ 5 (ต่อ)

(n = 480)

ลำดับ ที่	ความสัมพันธ์ในครอบครัว	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	SD
		มากที่สุด จำนวน (ร้อยละ)	มาก จำนวน (ร้อยละ)	น้อย จำนวน (ร้อยละ)	น้อย ที่สุด จำนวน (ร้อยละ)	ไม่เคย เลย จำนวน (ร้อยละ)		
1. ด้านบทบาทและหน้าที่ของ ครอบครัว (ต่อ)								
8	ครอบครัวของท่านยึดถือ หลักธรรมของศาสนามากำกับ การดำเนินชีวิต สร้างความ อบอุ่นภายในครอบครัว	117 (24.4)	258 (53.8)	95 (19.8)	8 (1.7)	2 (0.4)	3.00	0.74
9	บิดามารดาสนับสนุนให้ท่านทำ กิจกรรมต่างๆ ของมหาวิทยาลัย ตามความสนใจของท่าน	133 (27.7)	214 (44.6)	104 (21.7)	22 (4.6)	7 (1.5)	2.93	0.90
10*	ท่านต้องเรียนหรือทำกิจกรรม ต่างๆ ตามที่บิดามารดาต้องการ	15 (3.1)	68 (14.2)	204 (42.5)	124 (25.8)	69 (14.4)	2.34	0.99
11*	บิดามารดาไม่สนใจว่าท่านจะมี ผลการเรียนอย่างไร	29 (6.0)	80 (16.7)	186 (38.8)	99 (20.6)	86 (17.9)	2.28	1.12
รวม							3.02	0.41
2. ด้านความผูกพัน รักใคร่ สามัคคีในครอบครัว								
1	บิดามารดาสนับสนุนให้ท่าน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่าง สมาชิกต่างวัยและเครือญาติ	146 (30.4)	260 (54.2)	63 (13.1)	10 (2.1)	1 (0.2)	3.13	0.72
2	สมาชิกในครอบครัวของท่านให้ ความร่วมมือในการแก้ปัญหาที่ เกิดขึ้นภายในครอบครัว	121 (25.2)	290 (60.4)	68 (14.2)	1 (0.2)	-	3.11	0.63
3	สมาชิกในครอบครัวของท่าน เคารพ นับถือในสิทธิเสรีภาพซึ่ง กันและกัน	110 (22.9)	300 (62.5)	66 (13.8)	4 (0.8)	-	3.08	0.63

ตารางที่ 5 (ต่อ)

(n = 480)

ลำดับ ที่	ความสัมพันธ์ในครอบครัว	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	SD
		มาก ที่สุด	มาก	น้อย	น้อย ที่สุด	ไม่เคย เลย		
		จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
2. ด้านความผูกพัน รักใคร่ สามัคคีในครอบครัว (ต่อ)								
4	สมาชิกในครอบครัวของท่าน พยายามเสริมสร้างความรักต่อกัน ด้วยการให้กำลังใจและให้ อกภัยซึ่งกันและกันเสมอ	114 (23.8)	274 (57.1)	74 (15.4)	16 (3.3)	2 (0.4)	3.00	0.75
5*	บิดามารดาไม่ไว้วางใจท่าน	11 (2.3)	32 (6.7)	102 (21.3)	167 (34.8)	168 (35.0)	2.94	1.02
5	สมาชิกในครอบครัวของท่าน พยายามทำความเข้าใจถึงความ ต้องการของสมาชิกคนอื่นๆ ใน ครอบครัว	93 (19.4)	280 (58.3)	97 (20.2)	7 (1.5)	3 (0.6)	2.94	0.71
7	สมาชิกในครอบครัวให้ความ สำคัญกับการทำกิจกรรมภายใน ครอบครัวร่วมกัน เช่น ช่วยกัน ทำกับข้าว ไปเที่ยวพักผ่อน ทำความสะอาดบ้าน เป็นต้น	103 (21.5)	250 (52.1)	103 (21.5)	19 (4.0)	5 (1.0)	2.89	0.82
8*	สมาชิกในครอบครัวของท่านไม่ พยายามปรับตัวเข้าหากัน	6 (1.3)	43 (9.0)	122 (25.4)	165 (34.4)	144 (30.0)	2.83	1.00
9*	ท่านไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการทำ กิจกรรมของครอบครัว	6 (1.3)	57 (11.9)	146 (30.4)	176 (36.7)	95 (19.8)	2.62	0.97
10*	ท่านรู้สึกเครียดกับปัญหา ยุ่งขึ้น หากสมาชิกในครอบครัว ไม่เอาใจใส่ท่าน	19 (4.0)	93 (19.4)	167 (34.8)	107 (22.3)	94 (19.6)	2.34	1.12
รวม							2.89	0.51

ตารางที่ 5 (ต่อ)

(n = 480)

ลำดับ ที่	ความสัมพันธ์ในครอบครัว	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	SD
		มาก ที่สุด	มาก	น้อย	น้อย ที่สุด	ไม่เคย เลย		
		จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
3. ด้านการสื่อสารในครอบครัว								
1	ท่านรู้สึกสบายใจ หากสมาชิกใน ครอบครัวเปิดเผยความรู้สึกอย่าง ตรงไปตรงมาต่อกัน	161 (33.5)	256 (53.3)	54 (11.3)	6 (1.3)	3 (0.6)	3.18	0.72
2	บิดามารดาของท่านยึดหลัก เหตุผลในการพูดคุยกับท่าน	131 (27.3)	272 (56.7)	68 (14.2)	8 (1.7)	1 (0.2)	3.09	0.70
3	สมาชิกในครอบครัวให้เวลารับ ฟังปัญหาต่างๆ ของท่านเสมอ	137 (28.5)	251 (52.3)	77 (16.0)	13 (2.7)	2 (0.4)	3.06	0.77
4	เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นในครอบครัว สมาชิกในครอบครัวของท่านมัก ใช้การประนีประนอมในการ แก้ปัญหาเหล่านั้น	96 (20.0)	293 (61.0)	77 (16.0)	12 (2.5)	2 (0.4)	2.98	0.71
5	ท่านได้รับคำชมเชยจากสมาชิก ในครอบครัว เมื่อท่านทำความดี	101 (21.0)	243 (50.6)	110 (22.9)	21 (4.4)	5 (1.0)	2.86	0.83
6*	บิดามารดาหลายๆ เมื่อรับฟัง ปัญหาของท่าน	9 (1.9)	35 (7.3)	147 (30.6)	156 (32.5)	133 (27.7)	2.77	1.00
7*	สมาชิกในครอบครัวไม่พยายาม พูดคุย ปรับความเข้าใจซึ่งกัน และกัน เมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้น ในครอบครัว	10 (2.1)	79 (16.5)	146 (30.4)	155 (32.3)	90 (18.8)	2.49	1.04
8	เมื่อบิดามารดาไม่มีความคิดเห็นไม่ ตรงกับท่าน ท่านจะรับฟังแล้ว ปฏิบัติตาม เพื่อหลีกเลี่ยงความ ขัดแย้ง	35 (7.3)	212 (44.2)	187 (39.0)	39 (8.1)	7 (1.5)	2.48	0.80

ตารางที่ 5 (ต่อ)

(n = 480)

ลำดับ ที่	ความสัมพันธ์ในครอบครัว	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	SD
		มาก ที่สุด	มาก	น้อย	น้อย ที่สุด	ไม่เคย เลย		
		จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน		
		(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)		
3. ด้านการสื่อสารในครอบครัว (ต่อ)								
9*	หากแสดงความคิดเห็นขัดแย้ง กับสมาชิกในครอบครัวท่านจะ ได้รับการตำหนิหรือลงโทษจาก ครอบครัว	17 (3.5)	70 (14.6)	162 (33.8)	131 (27.3)	100 (20.8)	2.47	1.08
10*	ท่านยอมรับฟังความคิดเห็นของ บิดามารดาแต่ไม่ปฏิบัติตาม	25 (5.2)	128 (26.7)	218 (45.4)	86 (17.9)	23 (4.8)	1.90	0.92
11*	ท่านรู้สึกไม่สบายใจ หากสมาชิก ในครอบครัวไม่สนใจรับฟัง ปัญหาของท่าน	58 (12.1)	173 (36.0)	166 (34.6)	53 (11.0)	30 (6.3)	1.63	1.04
รวม							2.63	0.45
รวม (เฉลี่ย)							2.85	0.40

หมายเหตุ: * ข้อคำถามนិเสธ

การนำเสนอข้อมูลความสัมพันธ์ในครอบครัวเพิ่มเติมจากการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นรายข้อ (Item) ผู้วิจัยได้แปลงข้อมูล (Transpost) เพื่อพิจารณาความสัมพันธ์ในครอบครัวเป็นรายคน จากผลรวมของคะแนนความสัมพันธ์ในครอบครัวในแต่ละด้านย่อยทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านบทบาทและหน้าที่ของครอบครัว ด้านความผูกพัน รักใคร่ สามัคคีในครอบครัว และด้านการสื่อสารในครอบครัว ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งเกณฑ์ในการประเมินระดับความสัมพันธ์ในครอบครัวออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับสูง ระดับปานกลาง และระดับต่ำ ดังที่อธิบายไว้ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูล บทที่ 3 หน้า 67 – 68 ซึ่งรายละเอียดของผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังต่อไปนี้

ความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านบทบาทและหน้าที่ของครอบครัว

นิสิตนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (80.0%) มีความสัมพันธ์ในครอบครัวระดับสูง ด้านบทบาทและหน้าที่ของครอบครัว ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 20 มีความสัมพันธ์ในครอบครัวระดับปานกลาง (ตารางที่ 6)

ความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านความผูกพัน รักใคร่ สามัคคีในครอบครัว

นิสิตนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างกว่าสองในสามมีความสัมพันธ์ในครอบครัวด้านความผูกพัน รักใคร่ สามัคคีในครอบครัวระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 67.5 รองลงมา คือ มีความสัมพันธ์ในครอบครัวระดับปานกลาง (32.3%) มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์ในครอบครัวอยู่ในระดับต่ำ (0.2%) (ตารางที่ 6)

ความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านการสื่อสารในครอบครัว

นิสิตนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งหนึ่ง (55.2%) มีความสัมพันธ์ในครอบครัวด้านการสื่อสารในครอบครัวระดับปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 44.6 มีความสัมพันธ์ในครอบครัวระดับสูง ส่วนนิสิตนักศึกษาที่มีความสัมพันธ์ในครอบครัวอยู่ในระดับต่ำ มีเพียงร้อยละ 0.2 เท่านั้น (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 ระดับความสัมพันธ์ในครอบครัว

(n = 480)			
ผลรวมข้อ	ความสัมพันธ์ในครอบครัว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ความสัมพันธ์ในครอบครัว			
1 – 11	ด้านบทบาทและหน้าที่ของครอบครัว		
	- ระดับต่ำ (ช่วงคะแนนรวม 0.00 – 14.66)	-	-
	- ระดับปานกลาง (ช่วงคะแนนรวม 14.67 – 29.33)	96	20.0
	- ระดับสูง (ช่วงคะแนนรวม 29.34 – 44.00)	384	80.0
	รวม	480	100.0
	$\bar{X} = 33.26$ คะแนน		
12 – 21	ด้านความผูกพัน รักใคร่ สามัคคีในครอบครัว		
	- ระดับต่ำ (ช่วงคะแนนรวม 0.00 – 13.33)	1	0.2
	- ระดับปานกลาง (ช่วงคะแนนรวม 13.34 – 26.67)	155	32.3
	- ระดับสูง (ช่วงคะแนนรวม 26.68 – 40.00)	324	67.5
	รวม	480	100.0
	$\bar{X} = 28.87$ คะแนน		
22 – 32	ด้านการสื่อสารในครอบครัว		
	- ระดับต่ำ (ช่วงคะแนนรวม 0.00 – 14.66)	1	0.2
	- ระดับปานกลาง (ช่วงคะแนนรวม 14.67 – 29.33)	265	55.2
	- ระดับสูง (ช่วงคะแนนรวม 29.34 – 44.00)	214	44.6
	รวม	480	100.0
	$\bar{X} = 28.92$ คะแนน		

ตอนที่ 3 ความฉลาดทางอารมณ์

การวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ 3 ด้าน คือ ด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข โดยด้านดี แบ่งเป็น 3 ด้านย่อย ได้แก่ ควบคุมตนเอง เห็นใจผู้อื่น และรับผิดชอบ ด้านเก่ง แบ่งเป็น 3 ด้านย่อย ได้แก่ มีแรงจูงใจ ตัดสินใจและแก้ปัญหา และสัมพันธภาพ และในด้านสุข แบ่งเป็น 3 ด้านย่อย ได้แก่ ภูมิใจตนเอง พอใจชีวิต และสุขสงบทางใจ

ในการนำเสนอข้อมูลความฉลาดทางอารมณ์ ผู้วิจัยได้แปลงข้อมูล (Transpost) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลรายชื่อ (Item) เป็นระดับความฉลาดทางอารมณ์ของแต่ละบุคคล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยพิจารณาระดับความฉลาดทางอารมณ์จากผลรวมของคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ในแต่ละด้านย่อยทั้ง 9 ด้าน โดยแบ่งเกณฑ์ในการประเมินระดับความฉลาดทางอารมณ์ตามหลักเกณฑ์การประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับควรปรับปรุง ระดับปกติ และระดับสูง รายละเอียดของผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

ความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดี

จากการศึกษา พบว่า นิสิตนักศึกษา มีความฉลาดทางอารมณ์ทางด้านดีโดยรวมอยู่ในช่วงคะแนนปกติ เมื่อพิจารณาด้านย่อย ด้านควบคุมตนเอง พบว่า นิสิตนักศึกษาเกือบสามในห้า (59.0%) มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับปกติ รองลงมาเกือบสองในห้า (39.3%) มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับสูง และมีเพียงร้อยละ 1.7 เท่านั้น ที่มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับควรปรับปรุง ส่วนในด้านเห็นใจผู้อื่น พบว่า นิสิตนักศึกษามากกว่าสามในสี่เล็กน้อย (77.9%) มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับปกติ รองมาร้อยละ 14.0 มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับควรปรับปรุง มีเพียงร้อยละ 8.1 ที่มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับสูง และด้านรับผิดชอบต่อ พบว่า ส่วนใหญ่นิสิตนักศึกษา มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับปกติ คิดเป็นร้อยละ 82.5 รองลงมา มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับควรปรับปรุง คิดเป็นร้อยละ 14.4 มีเพียงส่วนน้อยที่มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 3.1 (ตารางที่ 7)

ความฉลาดทางอารมณ์ ด้านเก่ง

จากการศึกษา พบว่า นิสิตนักศึกษาที่มีความฉลาดทางอารมณ์ทางด้านเก่งโดยรวมอยู่ในช่วงคะแนนปกติ เมื่อพิจารณาด้านย่อย ด้านมีแรงจูงใจ พบว่า นิสิตนักศึกษากว่าสามในสี่เล็กน้อย (76.4%) มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับปกติ รองลงมา (13.8%) มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับควรปรับปรุง อีกร้อยละ 9.8 มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับสูง ด้านตัดสินใจและแก้ปัญหา พบว่า นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 85.6 มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับปกติ รองลงมาที่มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับควรปรับปรุงและระดับสูง (9.0% และ 5.4% ตามลำดับ) และด้านสัมพันธ์ภาพ พบว่า นิสิตนักศึกษามากกว่าสามในสี่เล็กน้อย (78.6%) มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับปกติ รองลงมา ร้อยละ 15.6 มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับควรปรับปรุง และนิสิตนักศึกษาที่มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับสูงมีส่วนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 5.8 (ตารางที่ 7)

ความฉลาดทางอารมณ์ ด้านสุข

จากการศึกษา พบว่า นิสิตนักศึกษาที่มีความฉลาดทางอารมณ์ทางด้านสุขโดยรวมอยู่ในช่วงคะแนนปกติ เมื่อพิจารณาด้านย่อยด้านภูมิใจตนเอง พบว่า นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ (81.9%) มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับปกติ รองลงมา (10.2%) มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับสูง อีกร้อยละ 7.9 มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับควรปรับปรุง และด้านพอใจชีวิต พบว่า นิสิตนักศึกษาร้อยละ 71.6 มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับปกติ รองลงมา ร้อยละ 19.0 มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับปรับปรุง มีเพียงส่วนน้อยที่มีความฉลาดทางอารมณ์ในระดับสูง (9.4%) สุดท้ายด้านสุขสงบทางใจพบว่า ร้อยละ 73.8 ของนิสิตนักศึกษาที่มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับปกติ รองลงมาที่มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับสูงและระดับควรปรับปรุง ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 13.7 และ 12.5 ตามลำดับ (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 ความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐ ในกรุงเทพมหานคร
พิจารณาเป็นรายบุคคล

(n = 480)			
ผลรวมข้อ	ความฉลาดทางอารมณ์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ด้านดี			
1 – 6	ควบคุมตนเอง		
	- ระดับควรปรับปรุง (ช่วงคะแนน 0 – 12)	8	1.7
	- ระดับปกติ (ช่วงคะแนน 13 – 18)	283	59.0
	- ระดับสูง (ช่วงคะแนน 19 – 25)	189	39.3
	รวม	480	100.0
	$\bar{X} = 17.65$ คะแนน		
7 – 12	เห็นใจผู้อื่น		
	- ระดับควรปรับปรุง (ช่วงคะแนน 0 – 15)	67	14.0
	- ระดับปกติ (ช่วงคะแนน 16 – 21)	374	77.9
	- ระดับสูง (ช่วงคะแนน 22 – 25)	39	8.1
	รวม	480	100.0
	$\bar{X} = 18.23$ คะแนน		
13 – 18	รับผิดชอบ		
	- ระดับควรปรับปรุง (ช่วงคะแนน 0 – 16)	69	14.4
	- ระดับปกติ (ช่วงคะแนน 17 – 23)	396	82.5
	- ระดับสูง (ช่วงคะแนน 24 – 25)	15	3.1
	รวม	480	100.0
	$\bar{X} = 19.47$ คะแนน		

ตารางที่ 7 (ต่อ)

(n = 480)			
ผลรวมข้อ	ความฉลาดทางอารมณ์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ด้านเก่ง			
19 – 24	มีแรงจูงใจ		
	- ระดับควรปรับปรุง (ช่วงคะแนน 0 – 14)	66	13.8
	- ระดับปกติ (ช่วงคะแนน 15 – 21)	367	76.4
	- ระดับสูง (ช่วงคะแนน 22 – 25)	47	9.8
	รวม	480	100.0
	$\bar{X} = 17.52$ คะแนน		
25 – 30	ตัดสินใจและแก้ปัญหา		
	- ระดับควรปรับปรุง (ช่วงคะแนน 0 – 13)	43	9.0
	- ระดับปกติ (ช่วงคะแนน 14 – 20)	411	85.6
	- ระดับสูง (ช่วงคะแนน 21 – 25)	26	5.4
	รวม	480	100.0
	$\bar{X} = 16.53$ คะแนน		
31 – 36	สัมพันธภาพ		
	- ระดับควรปรับปรุง (ช่วงคะแนน 0 – 14)	75	15.6
	- ระดับปกติ (ช่วงคะแนน 15 – 21)	377	78.6
	- ระดับสูง (ช่วงคะแนน 22 – 25)	28	5.8
	รวม	480	100.0
	$\bar{X} = 17.17$ คะแนน		

ตารางที่ 7 (ต่อ)

(n = 480)			
ผลรวมข้อ	ความฉลาดทางอารมณ์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ด้านสุข			
37 – 40	ภูมิใจตนเอง		
	- ระดับควรปรับปรุง (ช่วงคะแนน 0 – 8)	38	7.9
	- ระดับปกติ (ช่วงคะแนน 9 – 13)	393	81.9
	- ระดับสูง (ช่วงคะแนน 14 – 25)	49	10.2
	รวม	480	100.0
	$\bar{X} = 11.25$ คะแนน		
41 – 46	พอใจชีวิต		
	- ระดับควรปรับปรุง (ช่วงคะแนน 0 – 14)	91	19.0
	- ระดับปกติ (ช่วงคะแนน 15 – 21)	344	71.6
	- ระดับสูง (ช่วงคะแนน 22 – 25)	45	9.4
	รวม	480	100.0
	$\bar{X} = 18.49$ คะแนน		
47 – 52	สุขสงบทางใจ		
	- ระดับควรปรับปรุง (ช่วงคะแนน 0 – 14)	60	12.5
	- ระดับปกติ (ช่วงคะแนน 15 – 21)	354	73.8
	- ระดับสูง (ช่วงคะแนน 22 – 25)	66	13.7
	รวม	480	100.0
	$\bar{X} = 18.00$ คะแนน		

ตอนที่ 4 ความเครียด

ในการศึกษาความเครียดของนิสิตนักศึกษา ได้ศึกษาระดับอาการ พฤติกรรมหรือความรู้สึกที่เป็นองค์ประกอบของความเครียดซึ่งมีทั้งสิ้น 20 รายการ จากการศึกษาพบว่า นิสิตนักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมที่เป็นองค์ประกอบของความเครียดอันดับต้น 10 รายการเรียงตามลำดับ ดังนี้

รู้สึกหงุดหงิด รำคาญใจ ($\bar{X} = 1.34$) รู้สึกว่าตนเองไม่มีสมาธิ ($\bar{X} = 1.32$) ตื่นเต้นง่ายกับเหตุการณ์ที่ไม่คุ้นเคย ($\bar{X} = 1.31$) รู้สึกเหนื่อยไม่อยากจะทำอะไร ($\bar{X} = 1.23$) มีความวุ่นวายใจ ($\bar{X} = 1.22$) รู้สึกกลัวผิดพลาดในการทำสิ่งต่างๆ ($\bar{X} = 1.16$) รู้สึกเพลียไม่มีแรงจะทำอะไร ($\bar{X} = 1.09$) มีนั่งหรือเวียนศีรษะ ($\bar{X} = 1.03$) นอนไม่หลับเพราะคิดมากหรือกังวลใจ ($\bar{X} = 1.03$) ปวดหัวข้างเดียว หรือปวดบริเวณขมับทั้ง 2 ข้าง ($\bar{X} = 0.99$)

ส่วนพฤติกรรมที่เป็นองค์ประกอบของความเครียดอันดับรองลงมา 10 รายการ คือ ไม่อยากพบปะผู้คน ($\bar{X} = 0.93$) รู้สึกไม่มีความสุขและเศร้าหมอง ($\bar{X} = 0.90$) ปวดหรือเกร็งกล้ามเนื้อบริเวณท้ายทอย หลัง หรือไหล่ ($\bar{X} = 0.85$) มีอาการหัวใจเต้นแรง ($\bar{X} = 0.77$) กระทบกระวายเป็นอยู่ตลอดเวลา ($\bar{X} = 0.69$) ทำอะไรไม่ได้เลยเพราะประสาทตึงเครียด ($\bar{X} = 0.66$) เสียงสั่น ปากสั่น หรือมือสั่นเวลาไม่พอใจ ($\bar{X} = 0.46$) รู้สึกหมดหวังในชีวิต ($\bar{X} = 0.44$) รู้สึกว่าชีวิตตนเองไม่มีคุณค่า ($\bar{X} = 0.44$) ความสุขทางเพศลดลง ($\bar{X} = 0.37$) (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 พฤติกรรมที่เป็นองค์ประกอบของความเครียด

(n = 480)

ลำดับ ที่	อาการ พฤติกรรมหรือความรู้สึก	ระดับอาการ				$\bar{X}$	SD
		เป็นประจำ จำนวน (ร้อยละ)	เป็นบ่อย จำนวน (ร้อยละ)	เป็นครั้ง คราว จำนวน (ร้อยละ)	ไม่เคยเลย จำนวน (ร้อยละ)		
1	รู้สึกหงุดหงิด รำคาญใจ	22 (4.6)	136 (28.3)	307 (64)	15 (3.1)	1.34	0.64
2	รู้สึกว่าตนเองไม่มีสมาธิ	35 (7.3)	127 (26.5)	273 (56.9)	45 (9.4)	1.32	0.74
3	ตื่นตื้นง่ายกับเหตุการณ์ที่ไม่คุ้นเคย	38 (7.9)	143 (29.8)	228 (47.5)	71 (14.8)	1.31	0.82
4	รู้สึกเหนื่อยไม่อยากจะทำอะไร	27 (5.6)	105 (21.9)	297 (61.9)	51 (10.6)	1.23	0.71
5	มีความวุ่นวายใจ	18 (3.8)	110 (22.9)	313 (65.2)	39 (8.1)	1.22	0.64
6	รู้สึกกลัวผิดพลาดในการทำสิ่งต่างๆ	24 (5.0)	105 (21.9)	274 (57.1)	77 (16.0)	1.16	0.75
7	รู้สึกพลัยไม่มีแรงจะทำอะไร	19 (4.0)	89 (18.5)	290 (60.4)	82 (17.1)	1.09	0.71
8	มีนั่งหรือเวียนศีรษะ	16 (3.3)	99 (20.6)	248 (51.7)	117 (24.4)	1.03	0.76
8	นอนไม่หลับเพราะคิดมากหรือ กังวลใจ	16 (3.3)	57 (11.9)	331 (69.0)	76 (15.8)	1.03	0.64
10	ปวดหัวข้างเดียว หรือปวดบริเวณ ขมับทั้ง 2 ข้าง	25 (5.2)	73 (15.2)	252 (52.5)	130 (27.1)	0.99	0.80
11	ไม่ยอมคบปะผู้คน	15 (3.1)	55 (11.5)	289 (60.2)	121 (25.2)	0.93	0.70
12	รู้สึกไม่มีความสุขและเศร้าหมอง	5 (1.0)	41 (8.5)	336 (70.0)	98 (20.4)	0.90	0.57
13	ปวดหรือเกร็งกล้ามเนื้อบริเวณท้าย ทอย หลัง หรือไหล่	23 (4.8)	75 (15.6)	191 (39.8)	191 (39.8)	0.85	0.85

ตารางที่ 8 (ต่อ)

(n = 480)

ลำดับ ที่	อาการ พฤติกรรมหรือความรู้สึก	ระดับอาการ				$\bar{X}$	SD
		เป็นประจำ จำนวน (ร้อยละ)	เป็นบ่อย จำนวน (ร้อยละ)	เป็นครั้ง คราว จำนวน (ร้อยละ)	ไม่เคยเลย จำนวน (ร้อยละ)		
14	มีอาการหัวใจเต้นแรง	7 (1.5)	46 (9.6)	258 (53.8)	169 (35.2)	0.77	0.68
15	กระวนกระวายอยู่ตลอดเวลา	7 (1.5)	39 (8.1)	234 (48.8)	200 (41.7)	0.69	0.68
16	ทำอะไรไม่ได้เลยเพราะประสาทตึง เครียด	4 (0.8)	48 (10.0)	211 (44.0)	217 (45.2)	0.66	0.69
17	เสียงสั่น ปากสั่น หรือมือสั่นเวลาไม่ พอใจ	4 (0.8)	31 (6.5)	148 (30.8)	297 (61.9)	0.46	0.65
18	รู้สึกหมดหวังในชีวิต	5 (1.0)	21 (4.4)	153 (31.9)	301 (62.7)	0.44	0.63
18	รู้สึกว่าชีวิตตนเองไม่มีคุณค่า	5 (1.0)	20 (4.2)	158 (32.9)	297 (61.9)	0.44	0.63
20	ความสุขทางเพศลดลง	6 (1.3)	20 (4.2)	121 (25.2)	333 (69.4)	0.37	0.63
	รวม					0.91	0.39

การนำเสนอข้อมูลความเครียดเพิ่มเติมจากการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นรายข้อ (Item) ผู้วิจัยได้แปลงข้อมูล (Transpost) เพื่อพิจารณาความเครียดเป็นรายคน โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยพิจารณาระดับความเครียดจากผลรวมของคะแนนระดับอาการ พฤติกรรมหรือความรู้สึกที่เป็นองค์ประกอบของความเครียดตามหลักเกณฑ์การประเมินของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ออกเป็น 5 ระดับ กล่าวคือ **ระดับต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ** เป็นความเครียดในระดับต่ำมาก นิสิตนักศึกษาอาจตอบไม่ตรงความจริง หรืออาจเป็นผู้ที่ขาดแรงจูงใจในชีวิต มีความเฉื่อยชา **ระดับปกติ** คือ นิสิตนักศึกษามีการจัดการกับความเครียดที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันและสามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม รู้สึกพึงพอใจเกี่ยวกับตนเองและสิ่งแวดล้อม **ระดับสูงกว่าปกติเล็กน้อย** กล่าวได้ว่านิสิตนักศึกษากำลังเผชิญกับสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดการ

เปลี่ยนแปลงของร่างกาย อารมณ์ ความรู้สึกและพฤติกรรมบ้างเล็กน้อย แต่ไม่ชัดเจนและยังพอทนได้ อาจต้องใช้เวลาในการปรับตัวและจัดการกับความเครียด **ระดับสูงกว่าปกติปานกลาง** แสดงว่าขณะนี้นิสิตนักศึกษาเริ่มมีความเครียดในระดับค่อนข้างสูง กำลังเผชิญกับภาวะวิกฤตและความขัดแย้ง การแก้ไขเป็นไปด้วยความลำบาก ควรเร่งแก้ปัญหาให้ดีขึ้น เลือกริธีที่เหมาะสม วางแผนแก้ไขอย่างเป็นลำดับขั้นตอน พร้อมทั้งฝึกเทคนิคคลายเครียดแบบต่างๆ และ**ระดับสูงกว่าปกติมาก** อาจเนื่องมาจากนิสิตนักศึกษากำลังประสบปัญหาวิกฤตการณ์ในชีวิตอย่างรุนแรง อาจมีความเจ็บป่วยด้านร่างกายและจิตใจ จะต้องแก้ปัญหาโดยด่วน และจำเป็นต้องฝึกเทคนิคคลายเครียดแบบต่างๆ หรืออาจไปพบผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพจิตเพื่อปรึกษาและขอรับการช่วยเหลือเป็นการเฉพาะ ซึ่งผลการวิเคราะห์ มีดังต่อไปนี้

นิสิตนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเกือบครึ่งหนึ่ง (46.3%) มีความเครียดอยู่ในระดับปกติ รองลงมา กว่าหนึ่งในสาม (35%) มีความเครียดระดับสูงกว่าปกติเล็กน้อย และนิสิตนักศึกษาที่มีความเครียดระดับต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ มีสัดส่วนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.7 (ตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 ระดับความเครียด

(n = 480)		
ระดับความเครียด	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ (ช่วงคะแนน 0 – 5)	13	2.7
ระดับปกติ (ช่วงคะแนน 6 – 17)	222	46.3
ระดับสูงกว่าปกติเล็กน้อย (ช่วงคะแนน 18 – 25)	168	35.0
ระดับสูงกว่าปกติปานกลาง (ช่วงคะแนน 26 – 29)	36	7.5
ระดับสูงกว่าปกติมาก (ช่วงคะแนน 30 – 60)	41	8.5
รวม	480	100.0

ตอนที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ในครอบครัว ความฉลาดทางอารมณ์กับความเครียด

การวิเคราะห์สหสัมพันธ์

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ในครอบครัว ความฉลาดทางอารมณ์ และความเครียด โดยการทดสอบสมมติฐานการวิจัยที่ว่าความสัมพันธ์ในครอบครัว ความฉลาดทางอารมณ์ กับความเครียดมีความสัมพันธ์กัน ใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ในครอบครัวกับความเครียด

ความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ในครอบครัวกับความเครียด โดยค่าของตัวแปรต่างๆ จำแนก ดังนี้

ตัวแปรต้นหรือตัวแปรทำนาย

1. ความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านบทบาทและหน้าที่ของครอบครัว มีค่าเป็นคะแนนรวม จำนวน 11 ข้อ
2. ความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านความผูกพัน รักใคร่ สามัคคีในครอบครัว มีค่าเป็นคะแนนรวม จำนวน 10 ข้อ
3. ความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านการสื่อสารในครอบครัว มีค่าเป็นคะแนนรวม จำนวน 11 ข้อ
4. ความสัมพันธ์ในครอบครัวรวมทุกด้าน มีค่าเป็นคะแนนรวม จำนวน 32 ข้อ

ตัวแปรตามหรือตัวแปรเกณฑ์

ความเครียด มีค่าเป็นผลรวมของคะแนนระดับอาการ พฤติกรรมหรือความรู้สึกที่เป็นองค์ประกอบของความเครียด จำนวน 20 ข้อ

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ในครอบครัวกับความเครียด พบว่า โดยภาพรวมความสัมพันธ์ในครอบครัวกับความเครียดของนิสิตนักศึกษาที่มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แต่เป็นความสัมพันธ์เชิงลบหรือในทิศทางตรงข้ามกับความเครียดในระดับต่ำ ($r = -.31$) กล่าวคือ นิสิตนักศึกษาที่มีความสัมพันธ์ในครอบครัวสูงจะมีความเครียดต่ำ และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดของลักษณะความสัมพันธ์ในครอบครัว ทั้ง 3 ด้าน พบว่า ตัวแปรทั้ง 3 ตัว มีความสัมพันธ์กับความเครียดของนิสิตนักศึกษา ได้แก่ ความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านบทบาทและหน้าที่ของครอบครัว ด้านความผูกพัน รักใคร่ สามัคคีในครอบครัว และด้านการสื่อสารในครอบครัว มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำในทิศทางตรงข้ามกับความเครียดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($r = -.21, -.30$ และ $-.31$ ตามลำดับ) กล่าวคือ นิสิตนักศึกษาที่มีความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านบทบาทและหน้าที่ของครอบครัว ด้านความผูกพัน รักใคร่ สามัคคีในครอบครัว และด้านการสื่อสารในครอบครัวสูงจะมีความเครียดต่ำ (ตารางที่ 10)

ตารางที่ 10 ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ในครอบครัวรวมทุกด้านกับความเครียด

(n = 480)

ตัวแปรต้น	ความเครียด (r)
ความสัมพันธ์ในครอบครัว	-.31***
- ด้านบทบาทและหน้าที่ของครอบครัว	-.21***
- ด้านความผูกพัน รักใคร่ สามัคคีในครอบครัว	-.30***
- ด้านการสื่อสารในครอบครัว	-.31***

*** $p < .001$

ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับความเครียด

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับความเครียด โดยค่าของตัวแปรต่างๆ จำแนก ดังนี้

ตัวแปรต้นหรือตัวแปรทำนาย

1. ความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดี มีค่าเป็นคะแนนรวมจำนวน 18 ข้อ ประกอบด้วย ด้านย่อย ได้แก่ ควบคุมตนเอง เห็นใจผู้อื่น และรับผิดชอบ มีค่าเป็นคะแนนรวมด้านต่างๆดังนี้

ความฉลาดทางอารมณ์ ด้านย่อยควบคุมตนเอง มีค่าเป็นคะแนนรวม จำนวน 6 ข้อ

ความฉลาดทางอารมณ์ ด้านย่อยเห็นใจผู้อื่น มีค่าเป็นคะแนนรวม จำนวน 6 ข้อ

ความฉลาดทางอารมณ์ ด้านย่อยรับผิดชอบ มีค่าเป็นคะแนนรวม จำนวน 6 ข้อ

2. ความฉลาดทางอารมณ์ ด้านเก่ง มีค่าเป็นคะแนนรวมจำนวน 18 ข้อ ประกอบด้วย ด้านย่อย ได้แก่ มีแรงจูงใจ ตัดสินใจและแก้ปัญหา และสัมพันธ์ภาพ มีค่าเป็นคะแนนรวมด้านต่างๆ ดังนี้

ความฉลาดทางอารมณ์ ด้านย่อยมีแรงจูงใจ มีค่าเป็นคะแนนรวม จำนวน 6 ข้อ

ความฉลาดทางอารมณ์ ด้านย่อยตัดสินใจและแก้ปัญหา มีค่าเป็นคะแนนรวม จำนวน 6 ข้อ

ความฉลาดทางอารมณ์ ด้านย่อยสัมพันธ์ภาพ มีค่าเป็นคะแนนรวม จำนวน 6 ข้อ

3. ความฉลาดทางอารมณ์ ด้านสุข มีค่าเป็นคะแนนรวมจำนวน 16 ข้อ ประกอบด้วย ด้านย่อย ได้แก่ ภูมิใจตนเอง พอใจชีวิต และสุขสงบทางใจ มีค่าเป็นคะแนนรวมด้านต่างๆ ดังนี้

ความฉลาดทางอารมณ์ ด้านย่อยภูมิใจตนเอง มีค่าเป็นคะแนนรวมจำนวน 4 ข้อ

ความฉลาดทางอารมณ์ ด้านย่อยพอใจชีวิต มีค่าเป็นคะแนนรวมจำนวน 6 ข้อ

ความฉลาดทางอารมณ์ ด้านย่อยสุขสงบทางใจ มีค่าเป็นคะแนนรวมจำนวน 6 ข้อ

ตัวแปรตามหรือตัวแปรเกณฑ์

ความเครียด มีค่าเป็นผลรวมของคะแนนระดับอาการ พฤติกรรมหรือความรู้สึกที่เป็นองค์ประกอบของความเครียด จำนวน 20 ข้อ

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับความเครียด พบว่า โดยภาพรวมความฉลาดทางอารมณ์ มีความสัมพันธ์กับความเครียดของนิสิตนักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยเป็นความสัมพันธ์เชิงลบหรือในทิศทางตรงข้ามกับความเครียดในระดับปานกลาง ($r = -.46$) กล่าวคือ นิสิต นักศึกษาที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงจะมีความเครียดต่ำลง และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดของความฉลาดทางอารมณ์ด้านต่างๆ พบว่า มีความสัมพันธ์กับความเครียดของนิสิตนักศึกษา จำแนกได้ดังนี้ (ตารางที่ 11)

ความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดี มีความสัมพันธ์กับความเครียดของนิสิตนักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เป็นความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้าม ซึ่งมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ($r = -.35$) กล่าวคือ นิสิต นักศึกษาที่มีความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดีสูง จะมีความเครียดต่ำ และเมื่อพิจารณาด้านย่อย พบว่า ด้านย่อยควบคุมตนเองมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางกับความเครียด ในทิศทางตรงข้าม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($r = -.42$) กล่าวคือ นิสิตนักศึกษาที่มีความฉลาดทางอารมณ์ ด้านย่อยควบคุมตนเองในระดับสูง จะมีความเครียดต่ำ ส่วนด้านย่อยเห็นใจผู้อื่น และด้านย่อยรับผิดชอบมีความสัมพันธ์กับความเครียดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เป็นความสัมพันธ์เชิงลบในระดับต่ำ ($r = -.20$ และ $-.23$ ตามลำดับ) กล่าวคือ นิสิตนักศึกษาที่มีความฉลาดทางอารมณ์ทั้งด้านย่อยเห็นใจผู้อื่นและด้านย่อยรับผิดชอบสูง จะมีแนวโน้มของความเครียดต่ำ

ความฉลาดทางอารมณ์ ด้านเก่ง มีความสัมพันธ์กับความเครียดของนิสิตนักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีความสัมพันธ์ในเชิงลบหรือทิศทางตรงข้าม ซึ่งมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ($r = -.41$) กล่าวคือ นิสิต นักศึกษาที่มีความฉลาดทางอารมณ์ ด้านเก่งสูง จะมีความเครียดต่ำลง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดด้านย่อย พบว่า ด้านย่อยตัดสินใจ

และแก้ปัญหา มีความสัมพันธ์กับความเครียดระดับปานกลาง ในเชิงลบหรือทิศทางตรงข้าม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($r = -.38$) กล่าวคือ นิสิตนักศึกษาที่มีความฉลาดทางอารมณ์ ด้านย่อยตัดสินใจและแก้ปัญหาสูง จะมีแนวโน้มของความเครียดต่ำ ส่วนด้านย่อยมีแรงจูงใจ และด้านย่อยสัมพันธภาพ มีความสัมพันธ์กับความเครียด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เป็นความสัมพันธ์เชิงลบหรือทิศทางตรงข้ามในระดับต่ำ ($r = -.31$ และ $-.33$ ตามลำดับ) กล่าวคือ นิสิตนักศึกษาที่มีความฉลาดทางอารมณ์ทั้งด้านย่อยมีแรงจูงใจ และด้านย่อยสัมพันธภาพสูง จะมีความเครียดต่ำ

ความฉลาดทางอารมณ์ ด้านสุข มีความสัมพันธ์กับความเครียดของนิสิตนักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยเป็นความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้าม ในระดับปานกลาง ($r = -.45$) กล่าวคือ นิสิต นักศึกษาที่มีความฉลาดทางอารมณ์ ด้านสุขสูง จะมีความเครียดต่ำ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดด้านย่อย พบว่า ด้านย่อยภูมิใจตนเอง ด้านย่อยพอใจชีวิต และด้านย่อยสุขสงบทางใจ มีความสัมพันธ์กับความเครียด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยเป็นความสัมพันธ์ระดับปานกลาง เป็นไปในทิศทางตรงข้าม ($r = -.36, -.38$ และ $-.37$ ตามลำดับ) กล่าวคือ นิสิตนักศึกษาที่มีความฉลาดทางอารมณ์ทั้งด้านย่อยภูมิใจตนเอง ด้านย่อยพอใจชีวิต และด้านย่อยสุขสงบทางใจสูง จะมีความเครียดต่ำ

อาจกล่าวสรุปได้ว่านิสิตนักศึกษาที่มีความฉลาดทางอารมณ์ทั้งด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุขสูง มีแนวโน้มที่จะมีความเครียดต่ำ

ตารางที่ 11 ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับความเครียด

(n = 480)

ตัวแปรต้น	ความเครียด (r)
ความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดี	-.35***
- ควบคุมตนเอง	-.42***
- เห็นใจผู้อื่น	-.20***
- รับผิดชอบ	-.23***
ความฉลาดทางอารมณ์ ด้านเก่ง	-.41***
- มีแรงจูงใจ	-.31***
- ตัดสินใจและแก้ปัญหา	-.38***
- สัมพันธภาพ	-.33***
ความฉลาดทางอารมณ์ ด้านสุข	-.45***
- ภูมิใจตนเอง	-.36***
- พอใจชีวิต	-.38***
- สุขสงบทางใจ	-.37***
ความฉลาดทางอารมณ์โดยภาพรวม	-.46***

*** p < .001

ความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ในครอบครัวกับความฉลาดทางอารมณ์

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ในครอบครัวกับความฉลาดทางอารมณ์ โดยค่าของตัวแปรต่างๆ จำแนกได้ดังนี้

ตัวแปรต้นหรือตัวแปรทำนาย

1. ความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านบทบาทและหน้าที่ของครอบครัวมีค่าเป็นคะแนนรวม จำนวน 11 ข้อ
2. ความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านความผูกพัน รักใคร่ สามัคคีในครอบครัวมีค่าเป็นคะแนนรวม จำนวน 10 ข้อ
3. ความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านการสื่อสารในครอบครัวมีค่าเป็นคะแนนรวม จำนวน 11 ข้อ
4. ความสัมพันธ์ในครอบครัวรวมทุกด้าน มีค่าเป็นคะแนนรวม จำนวน 32 ข้อ

ตัวแปรตามหรือตัวแปรเกณฑ์

1. ความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดีและด้านย่อย ได้แก่ ควบคุมตนเอง เห็นใจผู้อื่น และรับผิดชอบ มีค่าเป็นคะแนนรวมด้านต่างๆ
2. ความฉลาดทางอารมณ์ ด้านเก่งและด้านย่อย ได้แก่ มีแรงจูงใจ ตัดสินใจและแก้ปัญหา และสัมพันธ์ภาพ มีค่าเป็นคะแนนรวมด้านต่างๆ
3. ความฉลาดทางอารมณ์ ด้านสุขและด้านย่อย ได้แก่ ภูมิใจตนเอง พอใจชีวิต และสุขสงบทางใจ มีค่าเป็นคะแนนรวมด้านต่างๆ
4. ความฉลาดทางอารมณ์รวมทุกด้าน ได้แก่ ด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ในครอบครัวกับความฉลาดทางอารมณ์ พบว่า มีความสัมพันธ์กันดังนี้ (ตารางที่ 12)

1. ความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านบทบาทและหน้าที่ของครอบครัว พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความฉลาดทางอารมณ์โดยภาพรวมในระดับปานกลาง ($r = .44$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 กล่าวคือ นิสิต นักศึกษาที่มีความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านบทบาทและหน้าที่ของครอบครัวสูง จะมีความฉลาดทางอารมณ์โดยภาพรวมสูงด้วย

เมื่อพิจารณาความฉลาดทางอารมณ์ในรายด้าน พบว่า ความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านบทบาทและหน้าที่ของครอบครัวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดี ในระดับปานกลาง ($r = .45$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และมีความสัมพันธ์เชิงบวกหรือในทิศทางเดียวกันกับด้านย่อย ได้แก่ ควบคุมตนเอง เห็นใจผู้อื่น และรับผิดชอบในระดับปานกลาง ($r = .37, .39$ และ $.36$ ตามลำดับ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 กล่าวคือ นิสิต นักศึกษาที่มีความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านบทบาทและหน้าที่ของครอบครัวสูง จะมีความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดีและด้านย่อย ได้แก่ ควบคุมตนเอง เห็นใจผู้อื่น และรับผิดชอบสูงด้วย

ส่วนความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านบทบาทและหน้าที่ของครอบครัว มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความฉลาดทางอารมณ์ ด้านเก่งในระดับต่ำ ($r = .34$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับด้านย่อย ได้แก่ มีแรงจูงใจ ตัดสินใจและแก้ปัญหา และด้านสัมพันธภาพ โดยมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ ($r = .30, .26$ และ $.29$ ตามลำดับ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 กล่าวคือ นิสิตนักศึกษาที่มีความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านบทบาทและหน้าที่ของครอบครัวสูง จะมีความฉลาดทางอารมณ์ ด้านเก่งและด้านย่อย ได้แก่ มีแรงจูงใจ ตัดสินใจและแก้ปัญหา และสัมพันธภาพสูงด้วย

ส่วนความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านบทบาทและหน้าที่ของครอบครัว มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความฉลาดทางอารมณ์ ด้านสุข ในระดับปานกลาง ($r = .40$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนความสัมพันธ์ด้านย่อย พบว่า มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ ด้านย่อย พอใจชีวิต มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง เป็นไปในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($r = .39$) ส่วนด้านย่อยภูมิใจตนเอง และสุขสงบทางใจ มีความสัมพันธ์เชิงบวกหรือทิศทางเดียวกันในระดับต่ำ ($r = .27$ และ $.27$ ตามลำดับ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 กล่าวโดยสรุป นิสิตนักศึกษาที่มีความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านบทบาทและหน้าที่ของครอบครัว

สูง จะมีความฉลาดทางอารมณ์ ด้านสุขและด้านย่อย ได้แก่ ภูมิใจตนเอง พอใจชีวิต และสุขสงบทางใจสูงด้วย

2. ความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านความผูกพัน รักใคร่ สามัคคีในครอบครัว พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความฉลาดทางอารมณ์โดยภาพรวม ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($r = .52$) กล่าวคือ นิสิตนักศึกษาที่มีความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านความผูกพัน รักใคร่ สามัคคีในครอบครัวสูง จะมีความฉลาดทางอารมณ์โดยภาพรวมสูงด้วย

เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านความผูกพัน รักใคร่ สามัคคีในครอบครัว มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดี ในระดับปานกลาง ($r = .49$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และมีความสัมพันธ์กับด้านย่อย ได้แก่ ควบคุมตนเอง เห็นใจผู้อื่น และรับผิดชอบ ในระดับปานกลาง ($r = .40, .41$ และ $.41$ ตามลำดับ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 กล่าวคือ นิสิตนักศึกษาที่มีความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านความผูกพัน รักใคร่ สามัคคีในครอบครัวสูง จะมีความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดีและด้านย่อย ได้แก่ ควบคุมตนเอง เห็นใจผู้อื่น และรับผิดชอบสูงด้วย

ส่วนความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านความผูกพัน รักใคร่ สามัคคีในครอบครัวกับความฉลาดทางอารมณ์ ด้านสุข มีความสัมพันธ์เชิงบวก ในระดับปานกลางและเป็นความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ($r = .43$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และเมื่อพิจารณาด้านย่อย พบว่าความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านความผูกพัน รักใคร่ สามัคคีในครอบครัวมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับด้านย่อยมีแรงจูงใจ และสัมพันธ์ภาพ ($r = .39$ และ $.36$ ตามลำดับ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนความสัมพันธ์กับด้านย่อยตัดสินใจและแก้ปัญหา มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับต่ำ ($r = .32$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า นิสิตนักศึกษาที่มีความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านความผูกพัน รักใคร่ สามัคคีในครอบครัวสูง จะมีความฉลาดทางอารมณ์ ด้านเก่งและด้านย่อย ได้แก่ มีแรงจูงใจ ตัดสินใจและแก้ปัญหา และสัมพันธ์ภาพสูงด้วย

ส่วนความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านความผูกพัน รักใคร่ สามัคคีในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุข อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยเป็นความสัมพันธ์ระดับปานกลางในทิศทางเดียวกัน ($r = .46$) เมื่อพิจารณาด้านย่อย พบว่า ด้านความผูกพัน รักใคร่ สามัคคีในครอบครัวมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับด้านย่อย ได้แก่ ด้าน

ภูมิใจตนเอง และพอใจชีวิต โดยเป็นความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ($r = .35$ และ $.43$ ตามลำดับ) และมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความฉลาดทางอารมณ์ ด้านย่อยสุขสงบทางใจ ในระดับต่ำ ($r = .29$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.001$ อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า นิสิตนักศึกษาที่มีความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านความผูกพัน รักใคร่ สามัคคีในครอบครัวสูง จะมีความฉลาดทางอารมณ์ ด้านสุขและด้านย่อย ได้แก่ ภูมิใจตนเอง พอใจชีวิต และสุขสงบทางใจสูงด้วย

3. ความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านการสื่อสารในครอบครัว พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความฉลาดทางอารมณ์โดยภาพรวมในระดับปานกลาง ($r = .51$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.001$ กล่าวคือ นิสิต นักศึกษาที่มีความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านการสื่อสารในครอบครัวสูง จะมีแนวโน้มของความฉลาดทางอารมณ์โดยภาพรวมดีขึ้น และเมื่อพิจารณาความฉลาดทางอารมณ์ในรายด้าน พบว่า ความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านการสื่อสารในครอบครัวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดีในระดับปานกลาง ($r = .49$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.001$ และมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับด้านย่อย ได้แก่ ควบคุมตนเอง เห็นใจผู้อื่น และรับผิดชอบในระดับปานกลาง ($r = .40, .42$ และ $.40$ ตามลำดับ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.001$ กล่าวคือ นิสิต นักศึกษาที่มีความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านการสื่อสารในครอบครัวสูง จะมีความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดีและด้านย่อย ได้แก่ ควบคุมตนเอง เห็นใจผู้อื่น และรับผิดชอบสูงด้วย

ส่วนความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านการสื่อสารในครอบครัว มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความฉลาดทางอารมณ์ ด้านเก่งในระดับปานกลาง ($r = .41$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.001$ และมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับด้านย่อยด้านมีแรงจูงใจ โดยมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.001$ ($r = .38$) ส่วนด้านย่อยตัดสินใจและแก้ปัญหา และสัมพันธ์ภาพ มีความสัมพันธ์ระดับต่ำในทิศทางเดียวกัน ($r = .29$ และ $.33$ ตามลำดับ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.001$ อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า นิสิต นักศึกษาที่มีความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านการสื่อสารในครอบครัวสูง จะมีความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งและด้านย่อย ได้แก่ มีแรงจูงใจ ตัดสินใจและแก้ปัญหา และสัมพันธ์ภาพสูงด้วย

ส่วนความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านการสื่อสารในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ ด้านสุข อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.001$ โดยเป็นความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($r = .47$) ส่วนความสัมพันธ์ด้านย่อย พบว่า มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ ด้านย่อยพอใจชีวิต มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง เป็นไปในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.001$ ($r = .45$) ส่วนด้านย่อยภูมิใจตนเอง และสุขสงบทางใจ มี

ความสัมพันธ์ระดับต่ำในทิศทางเดียวกัน ($r = .33$ และ $.31$ ตามลำดับ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.001$ อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า นิสิตนักศึกษาที่มีความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านการสื่อสารในครอบครัวสูง จะมีความฉลาดทางอารมณ์ ด้านสุขและด้านย่อย ได้แก่ ภูมิใจตนเอง พอใจชีวิต และสุขสงบทางใจสูงด้วย

4. ความสัมพันธ์ในครอบครัวโดยภาพรวม พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกหรือในทิศทางเดียวกันกับความฉลาดทางอารมณ์โดยภาพรวมในระดับปานกลาง ($r = .55$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.001$ กล่าวคือ นิสิต นักศึกษาที่มีความสัมพันธ์ในครอบครัวโดยภาพรวมสูง จะมีแนวโน้มของความฉลาดทางอารมณ์โดยภาพรวมดีขึ้น และเมื่อพิจารณาความฉลาดทางอารมณ์ในรายด้าน พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกหรือในทิศทางเดียวกันกับความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดีในระดับปานกลาง ($r = .54$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.001$ และมีความสัมพันธ์เชิงบวกหรือในทิศทางเดียวกันกับด้านย่อย ได้แก่ ควบคุมตนเอง เห็นใจผู้อื่น และรับผิดชอบในระดับปานกลาง ($r = .44, .46$ และ $.44$ ตามลำดับ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.001$ กล่าวคือ นิสิต นักศึกษาที่มีความสัมพันธ์ในครอบครัวโดยภาพรวมสูง จะมีความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดีและด้านย่อย ได้แก่ ควบคุมตนเอง เห็นใจผู้อื่น และรับผิดชอบสูงด้วย

ส่วนความสัมพันธ์ในครอบครัวโดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความฉลาดทางอารมณ์ ด้านเก่งในระดับปานกลาง ($r = .44$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.001$ และมีความสัมพันธ์เชิงบวกหรือในทิศทางเดียวกันกับด้านย่อย ได้แก่ มีแรงจูงใจ และสัมพันธ์ภาพ มีความสัมพันธ์ระดับปานกลางในทิศทางเดียวกัน ($r = .41$ และ $.36$ ตามลำดับ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.001$ ส่วนด้านย่อยตัดสินใจและแก้ปัญหา มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.001$ ($r = .33$) อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า นิสิตนักศึกษาที่มีความสัมพันธ์ในครอบครัวโดยภาพรวมสูง จะมีความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งและด้านย่อย ได้แก่ มีแรงจูงใจตัดสินใจและแก้ปัญหา และสัมพันธ์ภาพสูงด้วย

และความสัมพันธ์ในครอบครัวโดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ ด้านสุข อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.001$ โดยเป็นความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($r = .50$) ส่วนความสัมพันธ์ด้านย่อย พบว่า มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ ด้านย่อย ภูมิใจตนเอง และพอใจชีวิต มีความสัมพันธ์เชิงบวกระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.001$ ($r = .36$ และ $.48$ ตามลำดับ) ส่วนด้านย่อยสุขสงบทางใจมีความสัมพันธ์ระดับต่ำในทิศทางเดียวกัน ($r = .33$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.001$ อาจกล่าวโดยสรุปว่า นิสิต

นักศึกษาที่มีความสัมพันธ์ในครอบครัวโดยภาพรวมสูง จะมีความฉลาดทางอารมณ์ ด้านสุข และ
ด้านย่อย ได้แก่ ภูมิใจตนเอง พอใจชีวิต และสุขสงบทางใจสูงด้วย

ตารางที่ 12 ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ในครอบครัวกับความฉลาดทางอารมณ์

(n = 480)

ความสัมพันธ์ในครอบครัว (ตัวแปรต้น)	ความฉลาดทางอารมณ์												
	ด้านดี	ควบคุมตนเอง	เห็นใจผู้อื่น	รับผิดชอบ	ด้านเก่ง	มีแรงจูงใจ	ตัดสินใจและแก้ปัญหา	สัมพันธ์ภาพ	ด้านสุข	ภูมิใจตนเอง	พอใจชีวิต	สุขสงบทางใจ	ความฉลาดทางอารมณ์โดยภาพรวม
ด้านบทบาทและหน้าที่ของครอบครัว	.45***	.37***	.39***	.36***	.34***	.30***	.26***	.29***	.40***	.27***	.39***	.27***	.44***
ด้านความผูกพัน รักใคร่สามัคคีในครอบครัว	.49***	.40***	.41***	.41***	.43***	.39***	.32***	.36***	.46***	.35***	.43***	.29***	.52***
ด้านการสื่อสารในครอบครัว	.49***	.40***	.42***	.40***	.41***	.38***	.29***	.33***	.47***	.33***	.45***	.31***	.51***
ความสัมพันธ์ในครอบครัวโดยภาพรวม	.54***	.44***	.46***	.44***	.44***	.41***	.33***	.36***	.50***	.36***	.48***	.33***	.55***

*** p < .001

การตรวจสอบตัวแปรทำนาย

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ในครอบครัว ความฉลาดทางอารมณ์ กับ ความเครียด เป็นความสัมพันธ์เชิงบรรยาย (Explanatory Approach) ที่บรรยายความสัมพันธ์ใน 2 ประเด็น คือ (1) ขนาดของความสัมพันธ์ คือ X และ Y มีความสัมพันธ์กันมากน้อยอย่างไร และ (2) ทิศทางของความสัมพันธ์ X และ Y มีความสัมพันธ์ตามกัน (ทางบวก) หรือผกผันกัน (ทางลบ) และบนพื้นฐานของข้อมูลความสัมพันธ์เชิงบรรยาย ผู้วิจัยสามารถศึกษาให้ลึกซึ้งมากขึ้น โดยใช้ตัวแปร X ทำนายตัวแปร Y โดยใช้การวิเคราะห์ทางสถิติ คือ การวิเคราะห์การถดถอย (ผ่องพรรณ และ สุภาพ, 2549: 91) ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการพยากรณ์ได้ ดังนั้น จึงเลือกใช้ เทคนิควิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) อันเป็นวิธีการทางสถิติ ที่เปิดโอกาสให้ผู้วิจัยสามารถนำตัวแปรหลายตัวมาทำการวิเคราะห์ได้พร้อมกันเพื่อนำไปสู่ข้อสรุป ที่แน่นอน โดยสามารถประมาณค่าการส่งผลของตัวแปรอิสระ (Independent Variable) หรือตัว พยากรณ์ (Predictor) ตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไป ที่มีกระทบต่อตัวแปรตาม (Dependent Variable) หรือผล ที่วัดได้ (Outcome) ซึ่งมีเพียงตัวแปรเดียว (บุญเรียง, 2537: 160)

การวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงศึกษาความสัมพันธ์เชิงทำนาย โดยใช้การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ก่อนการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผู้วิจัยควรตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการ วิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ (Pair-Wise Correlation) เพื่อพิจารณาแนวโน้มการเกิด ปัญหา Multicollinearity ใน Data Set ใด หากมี Multicollinearity สูง จะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ การทำนายไม่คงที่ ส่งผลให้การทำนายไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรจะเป็น และเท่ากับใช้ตัวทำนาย ซ้ำซ้อนกัน ซึ่งจะลดรอนอิทธิพลของกันและกัน กล่าวคือ ค่าสหสัมพันธ์ (r) ระหว่างตัวทำนายมี ค่าเกิน .85 หรือสูงกว่า ตามเกณฑ์ของ Brog จะก่อให้เกิดค่าสัมประสิทธิ์ที่ใช้ในการทำนายขาด ความแม่นยำตรง (ผ่องพรรณ และ สุภาพ, 2549: 98-111)

ในที่นี้ผู้วิจัยจึงจัดทำ Correlation Matrix ของความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ใน ครอบครัว ทั้ง 3 ด้าน และความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ 3 ด้าน เพื่อศึกษา Multicollinearity ระหว่างความสัมพันธ์ในครอบครัว 3 ด้าน และความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาด ทางอารมณ์ 3 ด้าน โดยจัดทำ Correlation Matrix เพื่อตรวจสอบปัญหา Multicollinearity ระหว่างด้าน และไม่พบว่ามีค่าสหสัมพันธ์ (r) ระหว่างตัวทำนายเกิน .85 (ตารางที่ 13)

ตารางที่ 13 ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ในครอบครัวทั้ง 3 ด้านและความฉลาดทาง
อารมณ์รายด้าน

(n = 480)

	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆
ด้านบทบาทและหน้าที่ของครอบครัว (X ₁)	1.00					
ด้านความผูกพัน รักใคร่ สามัคคีใน ครอบครัว (X ₂)	.63***	1.00				
ด้านการสื่อสารในครอบครัว (X ₃)	.64***	.79***	1.00			
ด้านดี (X ₄)	.45***	.49***	.49***	1.00		
ด้านเก่ง (X ₅)	.34***	.43***	.41***	.62***	1.00	
ด้านสุข (X ₆)	.39***	.46***	.47***	.69***	.74***	1.00***

*** p < .001

การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผู้วิจัยเลือกการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise) ซึ่งจะใช้เฉพาะตัวแปรต้นที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับตัวแปรต้น ผู้วิจัยได้แยกวิเคราะห์เป็นรายด้านดังนี้

1. การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน เพื่อหาอิทธิพลของตัวแปรความสัมพันธ์ในครอบครัว 3 ด้าน ที่มีต่อความเครียด (ตัวแปรเกณฑ์)

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เพื่อหาอิทธิพลของตัวแปรความสัมพันธ์ในครอบครัวที่มีต่อความเครียด (ตัวแปรเกณฑ์) พบว่า ตัวแปรต้นหรือตัวแปรทำนายทั้ง 3 ตัวแปร ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการทำนายความเครียดของนิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยของรัฐ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 27.154$) มี 2 ตัวแปร โดยความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านการสื่อสารในครอบครัว เป็นดัชนีที่สามารถอธิบายความแปรปรวนของความเครียดได้มากที่สุด หรือกล่าวได้ว่ามีอิทธิพลสูงสุด กล่าวคือ สามารถอธิบายความแปรปรวนของความเครียดได้ร้อยละ 9.4 ($R^2 = .094$) ดัชนีอื่นที่ช่วยอธิบายเพิ่มขึ้นได้ คือ ความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านความผูกพัน รักใคร่ สามัคคีในครอบครัว พบว่า เมื่อดัชนีทั้งสองนี้ร่วมกันอธิบายความเครียดจะสามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 10.2 ($R^2 = .102$)

ความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านการสื่อสารในครอบครัว มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับความเครียด ($b = -.292$) กล่าวคือ นิสิตนักศึกษาที่มีความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านการสื่อสารในครอบครัวสูง จะมีความเครียดต่ำ

ความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านความผูกพัน รักใคร่ สามัคคีในครอบครัวมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับความเครียด ($b = -.230$) กล่าวคือ นิสิตนักศึกษาที่มีความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านความผูกพัน รักใคร่ สามัคคีในครอบครัวสูง จะมีความเครียดต่ำ (ตารางที่ 14)

ตารางที่ 14 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน โดยใช้ความเครียดเป็นตัวแปรเกณฑ์: ศึกษาอิทธิพลของความสัมพันธ์ในครอบครัว

(n = 480)						
ตัวแปร	R ²	R ² _{Change}	b	Beta	t	p
1. ด้านการสื่อสารในครอบครัว	.094	.094	-.292	-.187	-2.650	.008
2. ด้านความผูกพัน รักใคร่ สามัคคีในครอบครัว	.102	.008	-.230	-.151	-2.140	.033
ค่าคงที่	33.323					
F	27.154					
p	.000					

Standard error = 7.3129

Adjusted R² = .098

p < .05

สรุปเป็นสมการการทำนายความเครียดของนิสิต นักศึกษา โดยมีความสัมพันธ์ในครอบครัวเป็นตัวทำนาย

$$\text{จากสมการ } \hat{Y} = a + b_1X_1 + b_2X_2 + \dots + b_kX_k$$

$$\hat{Y} = \text{ความเครียด}$$

$$a = \text{ค่าคงที่}$$

$$X_1 = \text{ด้านการสื่อสารในครอบครัว}$$

$$X_2 = \text{ด้านความผูกพัน รักใคร่ สามัคคีในครอบครัว}$$

b = ค่าสัมประสิทธิ์ของการทำนาย บอกให้ทราบว่าเมื่อ X เปลี่ยนไป
หนึ่งหน่วย Y จะเปลี่ยนไปกี่หน่วย

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ในครอบครัว กับความเครียดของนิสิต
นักศึกษา มหาวิทยาลัยของรัฐ ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งพบว่าสหสัมพันธ์ (r) มีค่า -.31
(ตารางที่ 10) เมื่อคำนวณสมการถดถอย เพื่อใช้ X ทำนาย Y จะได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 33.323 - 0.292X_1 - 0.230X_2$$

2. การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เพื่อหาอิทธิพลของตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์
3 ด้าน ที่มีต่อความเครียด (ตัวแปรเกณฑ์)

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เพื่อหาอิทธิพลของตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์
3 ด้าน ที่มีต่อความเครียด (ตัวแปรเกณฑ์) พบว่า ในบรรดาตัวแปรต้นหรือตัวแปรทำนายทั้ง
3 ตัวแปร มี 2 ตัวแปร ที่มีอิทธิพลต่อการทำนายความเครียดของนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยของ
รัฐ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F = 66.274$) โดยความฉลาดทางอารมณ์ ด้านสุขเป็นดัชนี
ที่สามารถอธิบายความแปรปรวนของความเครียดได้มากที่สุด หรือกล่าวได้ว่ามีอิทธิพลสูงสุด
กล่าวคือ สามารถอธิบายความแปรปรวนของความเครียด ได้ร้อยละ 20.4 ($R^2 = .204$) ดัชนีอื่นที่
ช่วยอธิบายเพิ่มขึ้นได้ คือ ด้านเก่ง พบว่า เมื่อดัชนีทั้งสองตัวแปรนี้ร่วมกันอธิบายความเครียด จะ
สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 21.7 ($R^2 = .217$)

ความฉลาดทางอารมณ์ ด้านสุข มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับความเครียดของ
นิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยของรัฐ ($b = -.383$) กล่าวคือ นิสิตนักศึกษาที่มีความฉลาดทางอารมณ์
ด้านสุขสูงจะมีความเครียดต่ำ

ความฉลาดทางอารมณ์ ด้านเก่ง มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับความเครียดของ
นิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยของรัฐ ($b = -.202$) กล่าวคือ นิสิตนักศึกษาที่มีความฉลาดทางอารมณ์
ด้านเก่งสูงจะมีความเครียดต่ำ (ตารางที่ 15)

ตารางที่ 15 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน โดยใช้ความเครียดเป็นตัวแปรเกณฑ์:
ศึกษาอิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์ 3 ด้าน

(n = 480)

ตัวแปร	R ²	R ² _{Change}	b	Beta	t	p
1. ด้านสุข	.204	.204	-.383	-.326	-5.452	.000
2. ด้านเก่ง	.217	.013	-.202	-.171	-2.856	.004
ค่าคงที่	46.900					
F	66.274					
p	.000					

Standard error = 6.82685

Adjusted R² = .214

p < .01

สรุปเป็นสมการการทำนายความเครียดของนิสิต นักศึกษา โดยมีความฉลาดทางอารมณ์เป็นตัวทำนาย

$$\hat{Y} = a + b_1X_1 + b_2X_2 + \dots + b_kX_k$$

$$\hat{Y} = \text{ความเครียด}$$

$$a = \text{ค่าคงที่}$$

$$X_1 = \text{ด้านสุข}$$

$$X_2 = \text{ด้านเก่ง}$$

$$b = \text{ค่าสัมประสิทธิ์ของการทำนาย บอกให้ทราบว่าเมื่อ X เปลี่ยนไป หนึ่งหน่วย Y จะเปลี่ยนไปกี่หน่วย}$$

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับความเครียดของนิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยของรัฐ ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งพบว่าสหสัมพันธ์ (r) มีค่า -.46 (ตารางที่ 11) เมื่อคำนวณสมการถดถอย เพื่อให้ X ทำนาย Y จะได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 46.900 - 0.383X_1 - 0.202X_2$$

3. การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เพื่อหาอิทธิพลของตัวแปรความสัมพันธ์ในครอบครัว 3 ด้าน ที่มีต่อความฉลาดทางอารมณ์โดยภาพรวม (ตัวแปรเกณฑ์)

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เพื่อหาอิทธิพลของความสัมพันธ์ในครอบครัว 3 ด้าน ที่มีต่อความฉลาดทางอารมณ์โดยภาพรวม (ตัวแปรเกณฑ์) พบว่า ตัวแปรต้นหรือตัวแปรทำนายทั้ง 3 ตัวแปร มีอิทธิพลต่อการทำนายความฉลาดทางอารมณ์โดยภาพรวมของนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยของรัฐ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F = 67.827$) โดยด้านความผูกพัน รักใคร่ สามัคคีในครอบครัว เป็นดัชนีที่สามารถอธิบายความแปรปรวนของความฉลาดทางอารมณ์โดยภาพรวมมากที่สุด หรือกล่าวได้ว่ามีอิทธิพลสูงสุด กล่าวคือ สามารถอธิบายความแปรปรวนของความฉลาดทางอารมณ์โดยภาพรวม ได้ร้อยละ 25.9 ($R^2 = .259$) ดัชนีอื่นที่ช่วยอธิบายเพิ่มขึ้นได้ คือ ด้านการสื่อสารในครอบครัว และด้านบทบาทและหน้าที่ของครอบครัว พบว่า เมื่อดัชนีทั้ง สามตัวแปรนี้ร่วมกันอธิบายความฉลาดทางอารมณ์โดยภาพรวม จะสามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 29.9 ($R^2 = .299$)

ความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านความผูกพัน รักใคร่ สามัคคีในครอบครัว มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับความฉลาดทางอารมณ์โดยภาพรวมของนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยของรัฐ ($b = .837$) กล่าวคือ นิสิตนักศึกษาที่มีความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านความผูกพัน รักใคร่ สามัคคีในครอบครัวสูง จะมีความฉลาดทางอารมณ์โดยภาพรวมสูงด้วย

ความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านการสื่อสารในครอบครัว มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับความฉลาดทางอารมณ์โดยภาพรวมของนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยของรัฐ ($b = .751$) กล่าวคือ นิสิตนักศึกษาที่มีความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านการสื่อสารในครอบครัวสูง จะมีความฉลาดทางอารมณ์โดยภาพรวมสูงด้วย

ความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านบทบาทและหน้าที่ของครอบครัว มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับความฉลาดทางอารมณ์โดยภาพรวมของนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยของรัฐ ($b = .557$) กล่าวคือ นิสิตนักศึกษาที่มีความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านบทบาทและหน้าที่ของครอบครัวสูง จะมีความฉลาดทางอารมณ์โดยภาพรวมสูงด้วย (ตารางที่ 16)

ตารางที่ 16 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน โดยใช้ความฉลาดทางอารมณ์โดย
ภาพรวมเป็นตัวแปรเกณฑ์: ศึกษาอิทธิพลของความสัมพันธ์ในครอบครัว 3 ด้าน

(n = 480)

ตัวแปร	R ²	R ² _{Change}	b	Beta	t	p
1. ด้านความผูกพัน รักใคร่ สามัคคีในครอบครัว	.259	.259	.837	.247	3.821	.000
2. ด้านการสื่อสารในครอบครัว	.287	.028	.751	.216	3.297	.001
3. ด้านบทบาทและหน้าที่ของ ครอบครัว	.299	.012	.557	.148	2.863	.004
ค่าคงที่	89.904					
F	67.827					
p	.000					

Standard error = 14.4000

Adjusted R² = .295

p < .01

สรุปเป็นสมการการทำนายความฉลาดทางอารมณ์โดยภาพรวมของนิสิต นักศึกษา โดยมีความสัมพันธ์ในครอบครัวเป็นตัวทำนาย

$$\text{จากสมการ } \hat{Y} = a + b_1X_1 + b_2X_2 + \dots + b_kX_k$$

$$\hat{Y} = \text{ความฉลาดทางอารมณ์โดยภาพรวม}$$

$$a = \text{ค่าคงที่}$$

$$X_1 = \text{ด้านความผูกพัน รักใคร่ สามัคคีในครอบครัว}$$

$$X_2 = \text{ด้านการสื่อสารในครอบครัว}$$

$$X_3 = \text{ด้านบทบาทและหน้าที่ของครอบครัว}$$

$$b = \text{ค่าสัมประสิทธิ์ของการทำนาย บอกให้ทราบว่าเมื่อ X เปลี่ยนไป
หนึ่งหน่วย Y จะเปลี่ยนไปกี่หน่วย}$$

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ในครอบครัว กับความฉลาดทางอารมณ์โดย
ภาพรวมของนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยของรัฐ ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งพบว่าสหสัมพันธ์ (r) มี
ค่า .55 (ตารางที่ 12) เมื่อคำนวณสมการถดถอย เพื่อใช้ X ทำนาย Y จะได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 89.904 + 0.837X_1 + 0.751X_2 + 0.557X_3$$

ข้อวิจารณ์

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ในครอบครัว ความฉลาดทางอารมณ์ กับความเครียดของนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยของรัฐ ในเขตกรุงเทพมหานครครั้งนี้เป็นการศึกษาตัวแปรความสัมพันธ์ในครอบครัว 3 ด้าน ความฉลาดทางอารมณ์ด้านใหญ่ 3 ด้าน และด้านย่อย 9 ด้าน กับความเครียดของนิสิตนักศึกษา ซึ่งผลการวิจัยมีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

ความสัมพันธ์ในครอบครัวของนิสิตนักศึกษา

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ในครอบครัวในครั้งนี้ พบว่านิสิตนักศึกษามีความสัมพันธ์ในครอบครัวอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวม 2.85 คะแนน (ตารางที่ 5) อาจเนื่องมาจากนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในครอบครัวที่บิดามารดาอยู่ร่วมกัน (ตารางที่ 4) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุพัชรี (2544) พบว่า ลักษณะความสัมพันธ์ในครอบครัวของนิสิตนักศึกษาโดยภาพรวม มีความคิดเห็นหรือพึงพอใจต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวของตนอยู่ในระดับที่ดี

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ในครอบครัวรายบุคคล ทั้ง 3 ด้าน (ตารางที่ 6) พบว่า นิสิตนักศึกษามากกว่าครึ่งมีความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านการสื่อสารในครอบครัวระดับปานกลาง อาจเนื่องมาจากสภาพสังคมยุคใหม่และภาวะทางเศรษฐกิจ ทำให้สามีและภรรยาต้องทำงานนอกบ้าน พ่อ แม่ ลูกไม่ค่อยมีเวลาพูดคุย สื่อสารกัน และการไปมาหาสู่ระหว่างญาติพี่น้องน้อยลง สอดคล้องกับ เพลินพิศ (2541ก: 2) กล่าวว่า ความจำเป็นในการดิ้นรนหาเลี้ยงชีพของประชาชนทำให้ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวเจือจางลง ความเมตตาและความเอื้ออาทรที่มีต่อกันลดลง โอกาสที่ใช้เวลาร่วมกันของครอบครัวมีน้อย ขาดการติดต่อสื่อสารอย่างเหมาะสม แนวโน้มของการเกิดความตึงเครียดทางอารมณ์สูงขึ้น

ความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตนักศึกษา

ผลการวิจัย พบว่า นิสิตนักศึกษามีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์โดยเฉลี่ยทุกด้าน อยู่ในช่วงคะแนนปกติ อาจเนื่องมาจาก นิสิตนักศึกษามีการศึกษาระดับเดียวกัน ประกอบกับมีช่วงอายุใกล้เคียงกัน (ตารางที่ 4) ซึ่งความฉลาดทางอารมณ์สามารถพัฒนาได้ตามวัยและประสบการณ์ (กรมสุขภาพจิต, 2548: 27) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อารีย์ (2547) ที่พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่มีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี เก่ง และสุขอยู่ในระดับ

ปกติ นอกจากนึ่งงานวิจัยของ สุธีร์, เบญจลักษณ์ และ ฌรงค์ (2546) พบว่า นักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 1 ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยของความฉลาดทางอารมณ์ในแต่ละมิติอยู่ในระดับสูง

เมื่อพิจารณาผลการศึกษาด้านย่อย 9 ด้าน พบว่า นิสิตนักศึกษาเกือบสองในห้ามีความฉลาดทางอารมณ์ ด้านย่อยควบคุมตนเองอยู่ในระดับสูง อาจเนื่องมาจากนิสิตนักศึกษามีครอบครัวที่อบอุ่น บิดามารดาส่วนใหญ่อยู่ร่วมกันและมีการศึกษาระดับปริญญาตรี สามารถอบรมเลี้ยงดูและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุตรได้ สอดคล้องกับ กรมสุขภาพจิต (2548: 27) ระบุว่าสภาพแวดล้อมการเลี้ยงดู เป็นปัจจัยที่มีส่วนสำคัญนอกเหนือจากพื้นฐานอารมณ์ที่กำหนดโดยพันธุกรรม ถ้าบุคคลได้รับการเลี้ยงดูในสภาพที่เหมาะสมกับอารมณ์ สามารถช่วยพัฒนาและกล่อมเกลาควบคุมพื้นฐานอารมณ์ด้านลบได้ อีกทั้งยังส่งเสริมอารมณ์ด้านบวกให้ดียิ่งขึ้น

นอกจากนี้ยังพบว่านิสิตนักศึกษาประมาณหนึ่งในห้า มีความฉลาดทางอารมณ์ ด้านย่อยพอใจชีวิตอยู่ในระดับควรปรับปรุง (ตารางที่ 7) อาจเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของสังคม ความกดดันทางเศรษฐกิจและสังคมที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภายในครอบครัวและส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของวัยรุ่น วัยรุ่นชาติที่ยืดเหนียว มีพฤติกรรมก้าวร้าว หลงใหลวัตถุสิ่งของฟุ่มเฟือยต่างๆ (นุชลี, 2543) สอดคล้องกับ สุพล (2548: 22-23) กล่าวว่า สภาพการณ์ของเยาวชนในยุคไฮเทคโนโลยีมีความเป็นวัตถุนิยม ใช้จ่ายตามความพอใจ ใช้จ่ายแพงมีหยิ่ง ใ้ชีวิตวัตถุฐานะทางสังคม นิยมซื้อเสื้อผ้า เครื่องสำอาง และมีนิสัยเก็บเงินซื้อของมากกว่าอดออมเพื่ออนาคต

ความเครียดของนิสิตนักศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ นิสิตนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเกือบครึ่งหนึ่งมีความเครียดอยู่ในระดับปกติ รองลงมาที่มีความเครียดระดับสูงกว่าปกติเล็กน้อย (ตารางที่ 9) ซึ่งตามหลักเกณฑ์การประเมินของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2546) อาจสรุปได้ว่า นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่สามารถจัดการกับความเครียด และสามารถปรับตัวได้ แต่นิสิต นักศึกษาบางส่วนอาจต้องใช้เวลาในการปรับตัวและจัดการกับความเครียดบ้าง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธีร์, เบญจลักษณ์ และ ฌรงค์ (2546) พบว่า นักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 1 ส่วนใหญ่ มีระดับความเครียดอยู่ในเกณฑ์ปกติ

ความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ในครอบครัวกับความเครียด

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ในครอบครัว ได้แก่ ด้านบทบาทและหน้าที่ของครอบครัว ด้านความผูกพัน รักใคร่ สามัคคีในครอบครัว ด้านการสื่อสารในครอบครัว และความสัมพันธ์ในครอบครัวโดยภาพรวมกับความเครียดของนิสิตนักศึกษา พบว่า ด้านบทบาทและหน้าที่ของครอบครัว ด้านความผูกพัน รักใคร่ สามัคคีในครอบครัว ด้านการสื่อสารในครอบครัว และความสัมพันธ์ในครอบครัวโดยภาพรวม มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับความเครียดของนิสิตนักศึกษา กล่าวคือ นิสิตนักศึกษาที่มีความสัมพันธ์ในครอบครัวสูง จะมีความเครียดต่ำ ทั้งนี้เป็นเพราะสภาพครอบครัวและการเลี้ยงดูมีความสำคัญต่อสุขภาพจิตของเด็ก ครอบครัวที่อบอุ่นเป็นเสมือนภูมิคุ้มกันต่อปัญหาทางอารมณ์ได้ (นงพงา, 2530) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สกัณฑ์ (2548) ที่พบว่า นิสิตที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวที่ไม่ดีมีความวิตกกังวลในการเรียนสูงกว่านิสิตที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวที่ดี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เพื่อศึกษาอิทธิพลของความสัมพันธ์ในครอบครัวทั้ง 3 ด้าน พบว่า ด้านการสื่อสารในครอบครัวเป็นดัชนีที่มีอิทธิพลในการทำนายความเครียดสูงสุด อาจเนื่องมาจาก ปัจจุบันมีปัญหาการสื่อสารในครอบครัวไทยที่รุนแรงมากขึ้น คุณภาพของการสื่อสารต่ำลง ผู้ใหญ่มีความเครียดเด็กก็มีความเครียด ผู้ใหญ่นำความเครียดไปลงกับเด็กทำให้พูดกันไม่รู้เรื่องมีลักษณะของการสื่อสารทางเดียว (ศิริพร, 2539 อ้างถึงใน บัวยสร, 2546ข) สอดคล้องกับงานวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ของพฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัวกับสุขภาพจิตของวัยรุ่น: ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม ของเพลินพิศ (2541ก) พบว่า คุณภาพการสื่อสารในครอบครัวของบิดามีความสัมพันธ์กับสุขภาพจิตของเด็กวัยรุ่น เช่นเดียวกับงานวิจัยของ สักดา (2540) พบว่า รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวมีบทบาทสำคัญต่อการเกิดพฤติกรรมการกระทำผิดและไม่กระทำผิดกฎหมายของเด็กและเยาวชน กล่าวคือ เด็กและเยาวชนที่ไม่กระทำผิดกฎหมายมีการสื่อสารในครอบครัวแบบเชิงบวกและแบบเปิดมาก อาจเนื่องด้วยทั้งพ่อและแม่ต้องทำงานนอกบ้านเพราะแรงบังคับทางสังคมเศรษฐกิจ เวลาที่พ่อแม่เคยมีต่อลูกลดน้อยลง อีกทั้งเวลาที่เหลือน้อยยังถูกใช้อย่างไม่มีคุณภาพกับลูก ทำให้เด็กอยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการเกิดพฤติกรรมที่สังคมไม่ยอมรับมากขึ้น เกิดความเครียดและขาดต้นแบบที่ดีในการเรียนรู้ (จรรยา, 2537: 19)

ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับความเครียด

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับความเครียด พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์โดยภาพรวมและทุกด้าน มีความสัมพันธ์เชิงลบหรือในทิศทางตรงข้ามกับความเครียดของนิสิตนักศึกษา กล่าวคือ นิสิต นักศึกษาที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงจะมีความเครียดต่ำ หรืออาจกล่าวได้ว่า ความฉลาดทางอารมณ์ มีส่วนสำคัญในการป้องกันสาเหตุความเครียดทางด้านจิตใจ ได้แก่ ความกลัวว่าจะไม่สมหวัง กลัวจะไม่สำเร็จ หนักใจในงาน หรือภาวะต่างๆ ที่รู้สึกว่ายากเกินความสามารถของตนเอง มีความวิตกกังวลล่วงหน้ากับสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น ขัดแย้งภายในจิตใจ คับข้องใจ โดยสิ่งที่เป็นสาเหตุแห่งความทุกข์นั้น ก็คือสาเหตุแห่งความเครียด (กรมสุขภาพจิต, 2543ก; สุจริต, 2531) สอดคล้องกับ งานวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความฉลาดทางอารมณ์และระดับความเครียดของนักศึกษาแพทย์ ชั้นปีที่ 1 คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ของ สุธีร์, เบญจลักษณ์ และ ฌรงค์ (2546) พบว่า ความเครียดมีความสัมพันธ์ทางลบกับระดับความฉลาดทางอารมณ์ในทุกมิติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงจะมีระดับความเครียดปกติ ผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำจะมีระดับความเครียดสูง และการเสริมสร้างทักษะความฉลาดทางอารมณ์น่าจะช่วยในการปรับตัวและช่วยลดความเครียดของนักศึกษา และยังมีส่วนช่วยให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการปรับตัว เช่นเดียวกับ พิมลมาศ (2546) และ สุคาร์ดิน์ (2544ก) พบว่า เขาวนอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางลบกับระดับความเครียดทั่วไป

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เพื่อศึกษาอิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์ 3 ด้านที่มีต่อความเครียด (ตัวแปรเกณฑ์) พบว่า มี 2 ด้านที่มีอิทธิพลในการทำนายความเครียดของนิสิตนักศึกษา คือ ด้านสุข และด้านเก่ง (ตารางที่ 15) โดยความฉลาดทางอารมณ์ ด้านสุขเป็นดัชนีที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อความเครียด มีความสัมพันธ์เชิงลบกับความเครียดของนิสิตนักศึกษา กล่าวคือนิสิต นักศึกษาที่มีความฉลาดทางอารมณ์ ด้านสุขสูง จะมีความเครียดต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับ ผ่องพรรณ (2543: 15-16) ที่ระบุว่า บุคคลที่มีความฉลาดทางอารมณ์จะสามารถรู้จัก และเข้าใจความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น รู้จุดเด่น จุดด้อยของตนเอง สามารถควบคุมตนเองได้ จัดการ และแสดงอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม มีสุขภาพจิตที่ดี สามารถเผชิญกับปัญหา และสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่ก่อให้เกิดความเครียดได้

ความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ในครอบครัวกับความฉลาดทางอารมณ์

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ในครอบครัวกับความฉลาดทางอารมณ์ พบว่า ความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านบทบาทและหน้าที่ของครอบครัว ด้านความผูกพัน รักใคร่ สามัคคีในครอบครัว และด้านการสื่อสารในครอบครัว มีความสัมพันธ์เชิงบวกหรือในทิศทางเดียวกันกับความฉลาดทางอารมณ์โดยภาพรวม (ตารางที่ 12) กล่าวคือ นิสิต นักศึกษาที่มีความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านบทบาทและหน้าที่ของครอบครัว ด้านความผูกพัน รักใคร่ สามัคคีในครอบครัว และด้านการสื่อสารในครอบครัว ในระดับสูง จะมีความฉลาดทางอารมณ์โดยภาพรวมสูงด้วย สอดคล้องกับ กรมสุขภาพจิต (2548: 27) ที่ได้กล่าวถึง สภาพแวดล้อมการเลี้ยงดูว่าเป็นปัจจัยที่มีส่วนสำคัญนอกเหนือจากพื้นฐานอารมณ์ที่กำหนดโดยพันธุกรรม ถ้าได้รับการเลี้ยงดูในสภาพที่เหมาะสมกับอารมณ์ สามารถช่วยพัฒนาและกล่อมเกลาควคุมพื้นฐานอารมณ์ด้านลบได้ อีกทั้งยังสามารถส่งเสริมพื้นฐานอารมณ์ด้านบวกให้ดียิ่งขึ้น ถ้าพ่อแม่เข้าใจในธรรมชาติของเด็ก สามารถที่จะชดเชยหรือควบคุมส่วนที่ด้อยไม่ให้มีอิทธิพลหรือเป็นปัญหาในการดำเนินชีวิต ซึ่งความฉลาดทางอารมณ์สามารถพัฒนาได้ตามวัยและประสบการณ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลักษณา (2546ก) พบว่า สัมพันธภาพในครอบครัวของบิดามารดามีความสัมพันธ์ทางบวกกับความฉลาดทางอารมณ์ของวัยรุ่น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ สายฝน (2546) ที่พบว่า ลักษณะครอบครัวที่นักศึกษาระบุว่ามีส่วนส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ คือ ครอบครัวที่ให้ความเข้าใจและใช้เหตุผลในการอบรมเลี้ยงดู

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เพื่อหาอิทธิพลของความสัมพันธ์ในครอบครัวที่มีต่อความฉลาดทางอารมณ์โดยภาพรวม พบว่า ตัวแปรความสัมพันธ์ในครอบครัวทั้ง 3 ตัวแปร มีอิทธิพลต่อการทำนายความฉลาดทางอารมณ์โดยภาพรวม โดยด้านความผูกพัน รักใคร่ สามัคคีในครอบครัวเป็นดัชนีที่สามารถอธิบายความแปรปรวนของความฉลาดทางอารมณ์โดยภาพรวมได้สูงสุด (ตารางที่ 16) สอดคล้องกับ จงกลณี (2540 อ้างถึงใน ลักษณา, 2546ข: 113) ที่กล่าวว่า ครอบครัวที่มีสัมพันธภาพที่ดีให้กับบุตรจะส่งผลให้บุตรมีความรู้สึกพอใจในชีวิตของตนเอง มีความสุขในการดำรงชีวิต เช่นเดียวกับ สายฝน (2546: 7) เสนอแนะว่า สายใยในครอบครัวสามารถก่อเกิดสายสัมพันธ์ระหว่างกัน หากครอบครัวมีความอบอุ่น มีความผูกพันทางอารมณ์ มีการใช้เวลาอยู่ร่วมกัน สมาชิกมีส่วนร่วมปรึกษาหารือเรื่องราวต่างๆ ภายในครอบครัว สิ่งเหล่านี้จะหล่อหลอมให้เด็กเติบโตขึ้นมาด้วยการเรียนรู้ตัวแบบที่เหมาะสม เรียนรู้และมีความฉลาดทางอารมณ์ที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านการสื่อสารในครอบครัว ยังเป็นดัชนีที่ช่วยอธิบายความแปรปรวนของความฉลาดทางอารมณ์ได้เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับ บัวสร

(2546ก: 9) ที่กล่าวว่า การสื่อสารของสมาชิกในครอบครัวที่ดีจะช่วยสร้างบรรยากาศครอบครัวที่ดี และยังสามารถสร้างความฉลาดทางอารมณ์ที่ดีให้กับเด็กด้วย